

ILUSTROVAL ONDREJ ZIMKA

Železný Janko

MÁRIA
ĎURÍČKOVÁ

Letí plť dolu Váhom, na nej pltník Železný Janko rozkročený pevne stíska kormidlo.

Schyluje sa k večeru, ale ešte je dosť vidno na to, aby Železný Janko bezpečne preplával

popri skaliskách Margita a Besná, ktoré sú postrachom pltníkov. Železný Janko sa nebojí, je on mocný, smelý chlap a poradí si, kde by sa inak aj traja zapotili. Už pláva popod Starý

Tam okolo Strečna
cesta nebezpečná,
pod zámkom sa skryli
v bielych plachtách víly.

Na vlnách vo Váhu
často sa kúpajú,
po poli širokom
tancujú skokom.

Koho raz pochytiť,
tak dlho ho vrtia,
až pokiaľ v ich hrsti
dušu nevy pustí

hrad a na noc sa usalaší niekde pod hradom Strečno. Pltníci síce vravia, že pod Strečnom neradno nocovať, lebo tam bývajú víly, čo už skynožili bohviekoľko chlapov, ale Železný Janko nedbá. Ba vari by tie víly rád aj stretol, aby videl, či sú naozaj také krásne, ako sa hovorí.

Pritiahol plť ku skalnému brehu a uviazal ju o buk. Nazbieral raždia, rozložil oheň a pečie si

slaninku. Rieka tíško spieva, hora šepoce, skaly zadumane čušia.

Najedol sa Železný Janko, kapsu si pod hlavu položil, do haleny sa ukrútil a už letí, do tmavej oblohy sa díva, svoju hviezdu vyzerá. Nad les vystúpil mesiac ani zlatá misa a osvietil kraj. Je jasno, že môžeš knižku čítať.

Železného Janka obchádzajú driemoty, viečka mu klipkajú. Ale vtom zaznie čosi, čo mu spánok načisto odoženie. Akési kvílenie. Akoby niekde nablízku žena plakala. Železný Janko vyskočí, za tým plačom sa pustí, až príde k starému buku. V buku je bütľava, hlboká a čierna, a v nej sa čosi jasnie. Ženská postava. Lenže aká! Krásna a jasná, ani čo by ju znútra svetlo presvetľovalo. A okolo hlavy koľká len záplava utešených zlatých vlasov!

Nuž toto veru nie je ľudská bytosť, pomyslel si Železný Janko, schytil balvan a chytrou ho pritisol na otvor bütľaviny, aby to jasné stvorenie neufrnglo.

Spoza balvana prebija sa k nemu hlas:

„Buď taký dobrý, mládenec, a pomôž mi! Vlasy sa mi zaplietli do trhlín stromu, neviem sa oslobodiť.“

Hlások je nežný ako hodvábná stužtička.

„A ktože si ty?“ spytuje sa Janko.

„Som víla a dobre sa ti za pomoc odmením. Ak budeš chcieť, pretancujem s tebou hoci aj celú noc.“

Železnému Jankovi očervenela tvár. Od hnevu.

„Počul som už o tvojom tanci, víla. Troch mojich kamarátov si na smrť utancovala, ráno

Zbojnická balada

RUDOLF DOBIÁŠ

Pod stromom sedeli, volali na kukučku:

„Hej, ty tam vysoko! Neseď už na tom bučku!
Podže nám zakukať, nech vieme, čo nás čaká,
či zima ukrutná, či iná pliaga dáka.“

Na lúke sedeli, volali na kukučku:

„Hej, ty tam na bučku! Zaleť na našu lúčku!
Podže nám zakukať, nech vieme, čo nás čaká,
či drábov stretieme, či trojhlavého draka.“

V temnici sedeli, volali na kukučku:

„Hej, nože zakukaj, či chystajú nám slučku.“
Namiesto kukučky do okien havran kráka:
„Beda vám, zbojníci, kat na vás vonku čaká.“

Keď stáli pred katom, volali na kukučku:

„Nože nám zakukaj! Bude to na rozlúčku.
Hej, už nám vraveli, už vieme, čo nás čaká.
Len ty nám zakukaj, nech zem nám bude ľahká.“

sa ich telá hojdali vo vlnách Váhu. A koľkých ešte okrem toho!“

„S tebou tak nespravím, mládenec. Odmením sa ti, že na to do smrti nezabudneš. Len ma, prosím ťa, oslobod!“

„Aby si aj naďalej mohla chlapov kántriť?“

„Nikdy už nikomu neublížim, sľubujem ti to.“

Hlások bol tichulinký ako hodvábné vlákenko.

„Neverím ti ja, zlá víla, a nechám ťa zahnúť v tejto bûtľavine. Veď koľko si ty žien ovdovila, koľko detí osirotila!“

„Ba mi uver, uver, mládenec! Zaklínam sa ti na to, čo mi je najdrahšie.“

„A čože ti je najdrahšie?“

„Moje vlasy, lebo sa v nich skrýva zázračná sila.“

Železný Janko sa zamyslel: Ak je vílina sila vo vlasoch, tak jej treba tie vlasy vziať!

Otvoril kapsu a vybral z nej nožnice, čo si

nimi fúziky pristrihoval. Potom odtisol balvan, chytil vílu za vlasy a šmyk! Odstrihol jej prameň ligotavých vlasov, koľký sa mu vmestil do hrsti.

„To je za Matúša,“ povedal a hodil vlasy na zem, že len tak zacvendžali.

Víla zakvílila, ani čo by ju každý ten vlas prenáramne bolel, ale Železný Janko nič nedbal.

„Toto je za Ondreja,“ a odstrihol ďalší prameň vlasov. „Toto za Vrbinovie Paľka a toto ešte raz za Matúša, lebo to bol môj najlepší kamarát. A toto za tých ostatných, ktorých som ani nepoznal.“

Víla kvílila čoraz prenikavejšie. Jej plač sa niesol ponad Váh, skaly ho opakovali a podávali horám. V kroví okolo buka sa mihali víly v bielych plachtách a čosi zmätene kričali. Celé údolie hučalo mnohonásobným údesným nárekom. Ale Železný Janko ani keby nepočul, len strihal tie vlasy prameň za prameňom, kým

ich všetky neostrihal, takže víla vyzerala napokon ako smutná ostrihaná ovca. Zahanbene sa schúlila na dno bûtľaviny a plakala, plakala. Nie už tak hlasne, ale usedavo a čoraz tichšie. Napokon plač úplne zatíchol a zanikli aj všetky ostatné zvuky, ešte i voda akoby onemela.

Železný Janko znova nakukol do bûtľaviny: bola tmavá, čierna. Omacal rukou — no vytiahol iba zuhoľnatenú bukovú halúzku.

„O jedno zlo na svete menej,“ povedal si. Ale trošku mu bolo ľúto za vílinou krásou.

Za kôpku utešených vlasov, o ktorých vysvitlo, že sú z číreho zlata, kúpil si potom Železný Janko pole, horu a lúky. No pltníčenie aj tak nezanechal. Nevedel si predstaviť život bez tých ciest dolu Váhom, ktoré väčšmi ako hociktorá iná práca vyžadovali súceho a rúceho chlapa.

A pod Strečnom sa už od tých čias nikto viac neutopil.

Mlynárka

ĽUDMILA PODJAVORINSKÁ

*Za vodou, v mlyne
pod brehom,
melie sa žitko
úbehom.*

*Zmelie ho chvíľku
za krátku
mlynárka v sivom
kabátku.*

*Mlynárka, myška
ušatá,
pre svoje melie
mýšatá.*

*„Mýšatá moje,
myšičky,
meliem vám múku
z pšeničky.*

*Pšeničky zrnká
všakové,
budú z nich buchty
makové.“*

*Hr-hr-hr, hrčia
kamene,
tľapkajú myšky
zmámené.*

*Sype sa zrno
z kopčaha,
smejú sa myšky,
hahaha!*

6

Chytrý tulák

PETER
GLOCKO

Ide tulák dole dedinou, neprosí, nebedáka, zastaví sa iba pri tom dome, z ktorého naň zavolajú. Dedina chudobná, domčeky drevené, polička kamenné, čo mu tu môžu dať?

Prešiel dedinou, ale nik ho nezavolal, všetci ľudia robotujú na poli. Iba na fare sa dymí z komína. Tulák zastal pred dvermi a zaklopal. Nik mu neotvoril, nik sa neohlásil, asi sú zamestnaní robotou. Vošiel smelo dnu, prešiel jednu miestnosť, druhú a vkročil do teplej kuchyne.

„Fí, to je vôňa,“ zavetral tulák k peci a nik by mu neodtajil, čo sa v hrncoch varí. Takto ostro vonia iba kapustnica s dobrou klobásou. Až sa mu hrdlo stiahlo

od žiadosti. Neodolal, zdvihol pokrievku na hrnci a prihovoral sa klobáske:

„Milá moja, veď ty praskneš, čo ťa toľko varia.“

Vytiahol jednu klobásu, druhú, tretiu, a aby ich bolo do páru, aj štvrtú, hoci ho prsty pálili. Aby kapusta sama v hrnci nefotala, hodil do nej starý deravý krpec.

Vyšiel z fary von, na boku ho v torbičke klobásy hriali, a tu mu zrazu zastane cestu farárova gazdiná s košíkom vajíčok, ktoré bola od sliepok zobrat:

„Ty žobrák, ty všivák, čo tu chceš?“

„Pani moja široká,“ usmial sa šibalsky tulák, vidím, že sa z komína dymí. A kde sa hostina chystá, vždy sa nejaká kosť pre žobráka nájde.“

Gazdiná sa dlho nechcela handrkovať s tulákom, lebo musela k hrncom, a tak len odvrkla:

„A čo by si nechcel, nestačí ti, čo si v torbe nesieš?“

Zasmiala sa na tulákovu zaplátanú torbičku, veď čo taký trhan môže mať, ale tulák si stiahol širák hlbšie do čela a prikývol:

„Čo nesiem, to nesiem, keď je tak, stačí mi aj to, čo mám v torbičke. Veď keď nebude u farára pre mňa hostina, bude u richtára, ktorý si dcéru žení. Povedal mi: Šupka milý, ak príde Klobásov z Hrncova do Torbova a Krpcov z Nohova do Hrncova, nemusíš už ísť na faru a príď ku mne. A ja viem, že Klobásov a Krpcov prišli ta, kam mali, a keď mi vy nič nedáte, idem k richtárovi!

Zdvihol klobúk, pobral sa hore cestou a farárova gazdiná ešte dlho stála s otvorenými ústami rozmýšľajúc, kde na Zamagurí je Hrnco, Torbov a Nohov, o ktorých tulák rozprával.

Šupka natiahol kroky, u richtára sa veru nezastavil a ponáhľal sa z dediny, aby mu klobásy nevychladli.

Keď gazdiná nakladala kapustu na taniere, vypadol jej z varechy deravý krpec a vtedy si spomenula na tulákovu slová:

„Ak príde Klobásov z Hrncova...“

Ale tulák Šupka už bol za horami za dolami a Klobásov nie v Torbove, ale... veď už viete, kde.

*Šu-šu-šu, pytel
natriasa,
a myšky: „Hopsa,
hopsasa!“*

*Kým sa to žitko
zomlelo,
tančili myšky
veselo.*

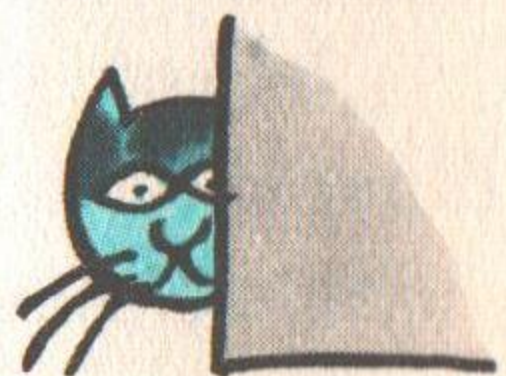

*Keď prišli domov
po škole,
už boli buchty
na stole.*

*„Papajte, zlaté
mýšatá,
hostinka je to
bohatá!“*

*Počul i kocúr
novinu,
pribehol na tú
hostinu.*

*Ako ho myšky
zočili,
za piecku hneď sa
pokryli.*

*Sedí si kocúr
v pohove,
pojedor buchty
makové.*

*A o chvíľočku,
o krátku,
mlynárku v sivom
kabátku.*

7

Pankhart

MICHAIL ŠOLOCHOV

Každý večer rozprával otec Miškovi o vojne, o Leninovi, o tom, aké kraje pochodil.

V sobotu podvečer priviedol strážny z výkonného výboru do dvora nízkeho človeka vo vojenskom plášti, s koženou aktovkou pod pazuchou. Strážny zavolať na starého otca a povedal:

„Tu som vám priviedol na kvartiel súdruha sovietskeho pracovníka. Práve prišiel z mesta a bude u vás nocovať. Dajte mu večeru, starký.“

„Pravdaže, čoby nie,“ povedal starý otec. „A máte mandát, pán súdruh?“

Mišku prekvapilo, že je starý otec taký vzdelaný, strčil si prst do úst a zastal počúvať.

„Mám, starký, všetko mám!“ usmieval sa človek s koženou aktovkou a vošiel do izby.

Starý otec za ním a Miška za starým otcom.

„A v akej veci ste k nám prišli?“ spýtal sa cestou starý otec.

„Prišiel som vám vykonať voľby. Budeme voliť predsedu a členov sovieta.“

Onedlho prišiel zo záhrady otec. Privítal sa s cudzím človekom a nakázal žene dávať večeru. Po večeri si otec s cudzincom sadli vedľa seba na lavičku. Cudzinec rozopäl koženú aktovku, vybral z nej plno listín a začal ich ukazovať otcovi. Miška nemohol obsedieť, vrtel sa okolo nich, chcel nazerať. Otec vzal jeden papier a ukázal ho Miškovi.

„Pozri, Miška, tak toto je ten Lenin.“

Miška vytrhol obrázok otcovi z rúk, zabodol sa doň zrakom a od prekvapenia roztvoril ústa: na papieri v celej výške stál neveľký človek a vôbec nie v červenej košeli, ale v kabáte. Jednu ruku mal vo vrecku na nohaviciach, druhou ukazoval pred seba. Miška naň uprel

oči, rýchlo ho celého preskúmal a pevne, úplne, navždy si vryl do pamäti klenuté obočie, úsmev, pritajený v pohľade i v kúti-koch úst, zapamätal si každú črtu tváre.

Cudzinec vzal obrázok Miškovi z rúk, zašľukol aktovku na zámku a šiel spať. Vyzliekol sa, ľahol si, prikryl sa plášťom a už-už zaspával, keď sa ozvalo vrznutie dverí. Nadvihol hlavu.

„Kto je to?“

Po dlážke zacupkali čiesi bosé nohy.

„Kto je tam?“ spýtal sa znova a vtom zbadal pri posteli Mišku.

„Čo je, šuhajko?“

Miška stál chvíľu ticho, potom sa osmelil a zašepkal:

„Ty, ujko, vieš čo... [ty]... daj mi Lenina!“

Cudzinec čuší, z postele má ovesenú hlavu

a pozerá na neho. Mišku ovládol strach: čo ak je taký skúpy, že nedá? Premáhajúc v hlase chvenie, náhlivo a zajakavo zašepkal:

„Daj mi ho nacelkom a ja ti... ja ti dám peknú plechovú škatuľku a ešte ti dám všetky svoje hračky, aj...“ Miška hodil zúfalo rukou a povedal: „Aj čižmy, čo mi tatenko doniesol, ti dám!“

„A načo ti bude Lenin?“ spýtal sa cudzinec s úsmevom.

Nedá!... preletelo Miškovi hlavou. Zohol sa, aby mu nebolo vidno slzy, a tlmeno povedal:

„Len tak, potrebujem!“

Cudzinec sa zasmial, vybral spod vankúša aktovku a podal Miškovi obrázok. Miška si ho strčil pod košeľu, pritisol ho tuho-pretuho k prsiam, na srdce, a vybehol rýchlo z izby. Starý otec sa zobudil, vypytuje sa:

„Čo sa túlaš, ty nočný vták? Vravel som ti, aby si na noc nepil mlieko, teraz musíš behať! Vycikaj sa do pomyjového vedra, ja ťa veru nebudem vodiť na dvor!“

Miška si potichu ľahol, prtláča obidvoma rukami k sebe obrázok, bojí sa obrátiť, aby ho nedokrčil. Tak aj zaspal.

Zobudil sa pred úsvitom. Matka práve podojila kravu a zahнала ju do čriedy. Keď zbadala Mišku, zalomila rukami.

„Kade ťa už čerti vláčia? Čože tak zavčasu mátožiš?“

Miška, pritiskajúc si pod košeľu obrázok, prebehol popri nej na záhumnie pod sýpkou.

Okolo sýpky rastú lopúchy a prhlava, ktorá sa ježí ako zelený nepriechodný múr. Miška vliezol pod sýpku, rozhrabal prach a slepačí trus, odtrhol starý ožltnutý lopúchový list, zakrútil doň obrázok a privalil skalou, aby ho vietor neodfúkol.

Od rána do večera pršalo. Obloha sa zatiahla sivobelasou clonou, na dvore sa penili kaluže, po ulici sa opreky valili potôčiky.

Miška musel sedieť doma. Už sa stmievalo, keď sa starý otec s otcom vychystali do výkonného výboru na schôdzu. Miška si vzal starého otcovu čiapku a šiel za nimi. Výkonný

výbor sídlil v strážnici pri kostole. Zadychčaný Miška sa vyštvrela krivými špinavými schodíkmi na podstenu a prišiel do izbice. Pod povalou sa plazil tabakový dym, miestnosť bola preplnená. Pri obloku sedel za stolom cudzinec a voľačo rozprával zhromaždeným kozákom.

Miška sa potichučky pretlačil celkom dozadu a sadol si na lavičku.

„Kto je za to, súdruhovia, aby sa predsedom stal Foma Koršunov. Prosím, zdvihnite ruky!“ Kramárov zať Prochor Lysenkov, ktorý sedel pred Miškom, zakričal:

„Občania! Prosím, aby ste jeho kandidatúru odmietli. Je to nečestný človek. Už vtedy, keď nám ako pastier opatroval čriedu, sme si všimli, že...“

Miška videl, ako sa z podobločnice dvíha čižmár Fedot, máva rukami a kričí:

„Súdrhovia, boháčom nevonía voliť za predsedu pastiera, ale je on za proletariát a za sovietsku moc...“

Zámožní kozáci pri dverách zahvízdali, zadupali. Vo výkonnom výbore nastal šum.

„Nepotrebujeme pastiera!“

„Prišiel z vojny — nech sa hlási pri obci ako pastier!“

„Do čerta s Fomom Koršunovom!“

Miška pozrel na bledú tvár otca, stojaceho pri lavici, a aj on od strachu o neho zbledol.

„Tichšie, súdrhovia! Vykážem vás zo schôdze!“ reval cudzinec a búchal po stole pästou.

„Vyvolíme si nášho človeka spomedzi nás kozákov!“

„Nepotrebujeme!“

„Nechce-e-eme... do psej matere!“ kričali kozáci, a najviac zo všetkých kramárov zať Prochor.

Na lavicu vyskočil mohutný kozák s ryšavou bradou, s náušnicou v uchu, v roztrhanom, polátanom kabáte.

„Bračekovci! Vykľulo sa šidlo z vreca! Boháči chcú násilím dosadiť za predsedu svojho človeka! A potom znova...“

Pre zúrivý krik počul Miška len jednotlivé slová, ktoré vykrikoval kozák s náušnicou:

„Zem... parcely... chudobe hlinačku... černozem zaberú sami...“

„Prochora za predsedu!“ hučali pri dverách.

„Pro-o-cho-rá!... Ho-ho-ho!... Ha-ha-ha!...“

Horko-ťažko sa utíšili. Cudzinec vraštil obočie, prskal a voľačo dlho vykrikoval.

Iste ich hreší, pomyslel si Miška.

Cudzinec sa hlasno spýtal:

„Kto je za Fomu Koršunova?“

Nad lavicami sa zodvihlo veľa rúk. Aj Miška zodvihol. Ktosi preskakoval z jednej lavice na druhú a nahlas rátal:

„Šesťdesiattri... šesťdesiatštyri,“ ani nepozrel na Mišku, ukázal prstom na jeho zodvihnutú ruku a zakričal:

„Šesťdesiatpäť!“

Cudzinec voľačo zapísal na papierik a zakričal:

„Kto je za Prochora Lysenkova, nech zdvihne ruku!“

Dvadsaťsedem bohatých kozákov a mlynár Jegor svorne zdvihli ruky. Miška sa poobzeral okolo seba a tiež zdvihol ruku. Chlap, ktorý rátal hlasy, prišiel k nemu, premeral si ho od hlavy po päty a bolestne ho zdrapil za ucho.

„Ach, ty sopliak! Pakuj sa stadeto, lebo sa ti ujde! Aj on si bude hlasovať!“

Okolosediaci sa rozosmiali, ale chlap vyvie-dol Mišku k východu a štuchol ho do chrbta. Miška si spomenul, ako vravieval otec, keď sa hádal so starým otcom, a zliezajúc po klzkých špinavých schodíkoch, zakričal:

„Na to nemáš právo!“

„Ja tebe dám právo!“

Krivda bola veľmi trpká, ako všetky krivdy.

Keď sa Miška vrátil domov, trocha fňukal, žaloval sa matke, ale tá mu zlostne povedala:

„Nelez, kam ti netreba! Do každej diery strkáš nos! Mám len s tebou križ!“

Pokračovanie

PREL. VIERA HANDZOVA

ILJUSTROVAL FERDINAND HLOŽNÍK

Jožko Mrkvička uvažuje, ako by mali vyzerat učebnice

Gramatiku by som vymyslel takú, že by hneď každý vedel pravopis. Vynechal by som všetky vybrané slová aj všetky výnimky z rytmického krátenia. A napísal by som len jedno gramatické pravidlo: *Píš také i, aké sa ti páči*. Takže by vlastne nijaká učebnica gramatiky nebola treba.

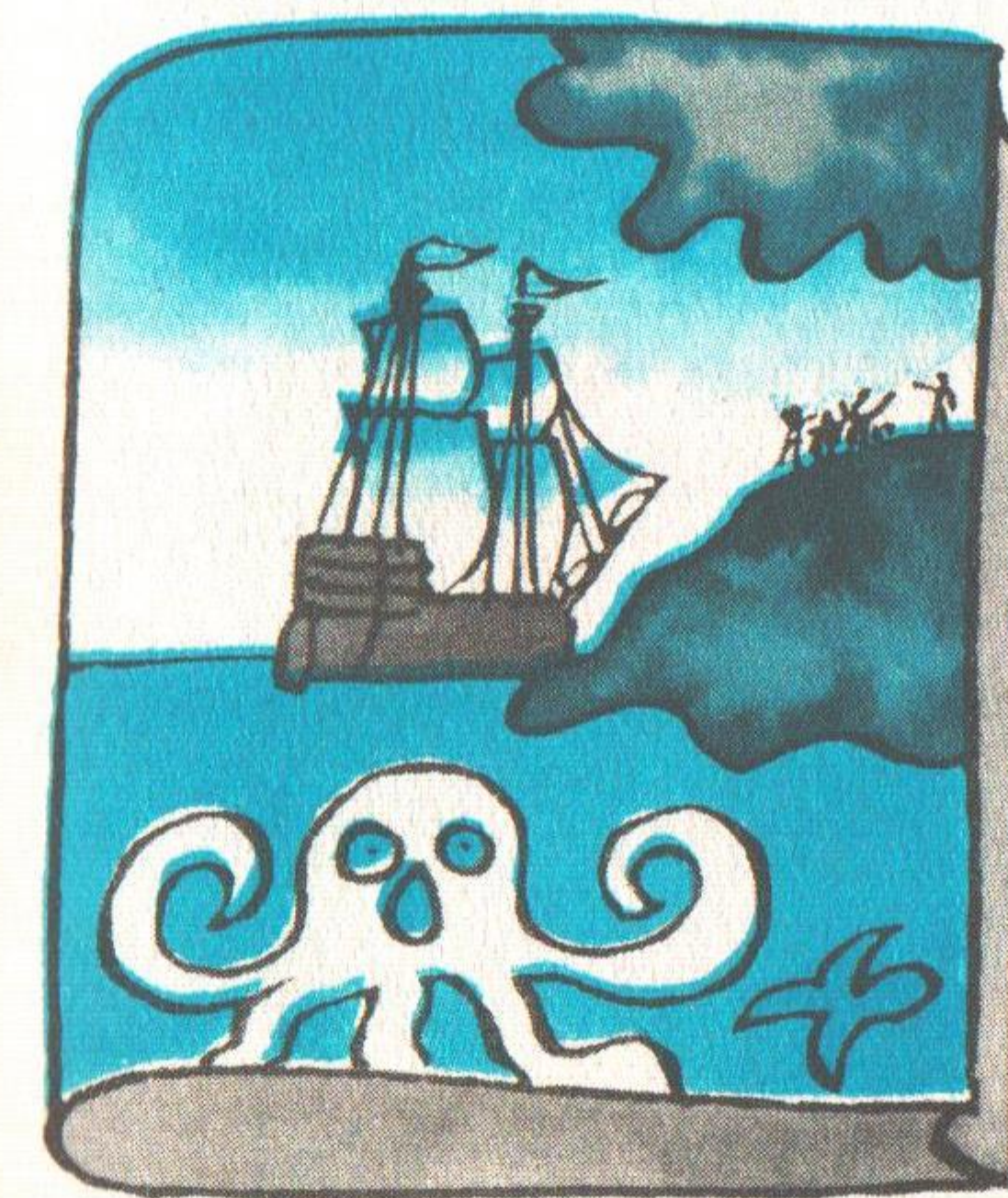
V počtovnici by som vynechal všetky príklady a celá počtovnica by bola

len o pirátoch. Kto by chcel mať z počtov jednotku, musel by vedieť, koľko lodí stroskotalo na jednej stránke a koľkí chlapi sa zachránili na pustom ostrove. Taká počtovnica by bola hneď aj čítankou, lebo by v nej bolo veľa čítania, aj vlastivedou, lebo tí piráti by pirátili po celej našej vlasti.

A tak by žiaci nosili v taške len jednu knihu, a to by bolo dobre. Lebo keď je učebnic veľa, môže sa ich doma veľa zabudnúť. Ale keby bola len jedna, dala by sa zabudnúť len jedna.

(MĎ)

Darček

Mrkvičkovci sú obidvaja strapatí. Aj otec, aj syn. Nie preto, že by azda u Mrkvičkov nemali hrebeň — majú ich až päť. Ale čo z toho, keď miest, kde sa dá hrebeň zapotrošiť, je oveľa viac ako päť. A tak sa Mrkvičkovci češú rukami: rozťahnu prsty a prehrabnú si vlasy.

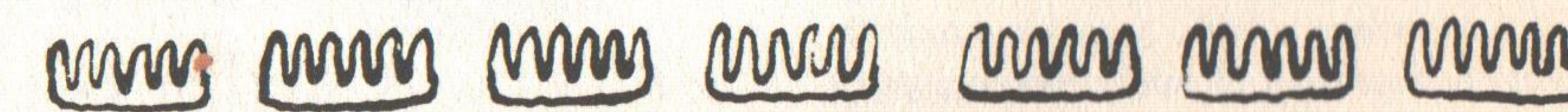
Blížili sa Vianoce, bolo treba rozmýšľať o vianočnom dare.

Kúpim otcovi hrebeň, rozhodol sa Jožko Mrkvička Spáč. Bude aj darček, aj sám sa budem mať čím učesať.

Patrilo by sa kúpiť niečo synovi. uvažoval aj Jozef Mrkvička starší. Aspoň hrebeň. Bude aj darček, aj sa budem mať čím učesať.

A tak si darovali po hrebeni. Cieľ uveličení sa vzorne učesali a rozhodli sa, že pôjdu do kina, aby každý videl.

Lenže na druhý deň si už zasa museli vlasy len prstami prehrabávať. Mali síce až sedem hrebeňov, to je pravda. Ale čo z toho, keď miest, kde sa dajú hrebene zapotrošiť, je oveľa viac ako sedem. (MĎ)

Poľovnícke prekáračky

Jednému poľovníkovi kamaráti vlastnú mačku do zajačej kože zašili a na poľovačku mu ju do rany pustili. Psi za údajným zajacom a zajac na strom! Prežehnal sa poľovník nad čudom a strelil.

Druhýkrát mu zas vypchatého zajaca na šnúrke spoza stromu poťahovali. Strelil tiež, brodil snehom, lenže namiesto úlovku našiel seno. Sklzol pritom náš poľovník tak, že si zlomil nohu. Museli ho teda kamaráti rad-radom na chrbte niesť. Až doma im vyjavil, že mu je nie nič, len im to dobehnutie vrátil.

O prefikanom chytaní zajacov a ich vzbure

Viem, že málokto tejto príhode uverí, a kto uverí, nech sa o zem uderí! Čo sa rozpráva, to sa neraz i stáva, a čo sa nepovie, o tom sa nevie. Preto vám to chcem i ja povedať.

V jednej hore, pri jednej vode žil prefikany, všetkými masťami mazaný horár. A ten horár každú zimu preukrutne zajace kántril! Keby ich strieľal alebo do osídla chytal, ale on nie! Šiel na ne prefikane, z tej strany, z ktorej to najmenej čakali. Každú jeseň nakopal chrenu a ten, keď tuhé mrazy udreli, zajacom namiesto mrkvy podhadzoval. V noci zajace nevideli,

Šťastný poľovník

KLIMENT ONDREJKA

Bol na poľovačke poľovník a všetky náboje — okrem jedného — vystrieľal, a nezastrelil nič.

Keď sa smutný vracal domov, zazrel šantiť dve líšky. Len čo sa dostali do zákrytu, zacieliť a strelil: bolo po oboch. Lenže tá guľka trafila ešte jeleňa, ležiaceho obďaleč v húšti. Smrteľne ranený jeleň bežal, bežal, kým nepadol na diviaka. A keďže bol vidliak jeleň, preklal ho

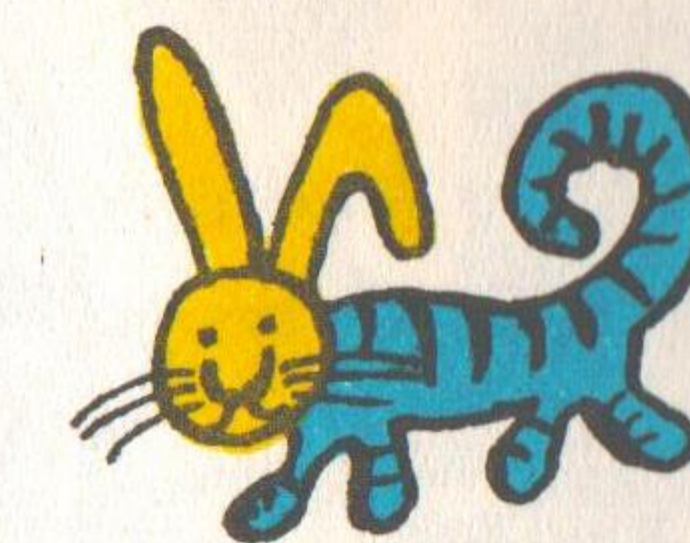
ostrým parohom. Diviak vyskočil a v plnej rýchlosti vrazil klami do medveďa. Ten v bolestiach odskočil a padol zo skaly na srnca, ktorý sa tam pásol. Nie div, že prekvapený poľovník od radosti zvýskol, podskočil a svoj klobúk do výšky zalúčil tak, že zrazil letiacu kačku. Tá padla plnou rýchlosťou na zem a zabila zajaca.

„Je to riadna kačica,“ povedal poľovník, keď ju bral.

„Je to kačica na neuverenie,“ povedal, keď ju kládol na diviaka, medveďa, jeleňa, srnca, líšku a zajaca. „Človek by naozaj neveril, čo jedna guľka vie narobiť, ak sa vie, ako ju vystreliť!“

či je to červená mrkva, a keďže hladné boli, nuž vela nepremýšľali; len žrali a žrali. Bola to ich záhuba, lebo od tuhého chrenu im začali oči slziť. Nazdávali sa, že to od štiplavého mrazu. Keď si však uvedomili, že môže ísť o nejakú nástrahu, bolo už neskoro. Tolko slz pod ne podtieklo

a v mraze hneď zamrzlo, že sa nemohli z miesta hnúť: boli primrznuté.

Ráno ich prefikany horár ako huby poodtrhal, zarezal a varil, piekol — čo stihol zjesť. Čo zjesť nestihol, to zasáľal do sudov, zakladal ako huby s octom, údil ako oštiepky, aby mal zajacinu nielen cez zimu, ale i cez celý rok.

Bol by si tak špekuloval neustále a možno by si bol dal svoj poľovnícky nápad aj patentovať, keby zajace zo všetkých okolitých hôr neboli sa vypravili proti nemu. Keď zdupkali pred horárňou, už bol pes v búde. Mal šťastie, že v búde bola záporka, inakšie by ho zajace doškriabali, udupali, roztrhali.

Zajace sa vrátili ako prival do horárne a pritísli horára k stene. Ten sa chvel, prosil o milosť, aby ho nestihlo to, čo ani pes nechcel. Ale zajace boli neústupné! Nepovolili, dokiaľ horár nesľúbil a svoj sľub trojnásobnou prisahou nestrdil, že tak záľudne viac na ne nepôjde. A ak áno, že iba kosti v horách z neho ostanú. Viete si predstaviť tú hanbu: horára zajace roztrhali, psovi život utratili! To by si každý horár i poľovník i poľovnícky pes rozmyslel; každý by sa takého osudu nie zlakol, ale vydesil.

Vydesil sa i prešpekulovaný horár a svoju prisahu dodržal — viac tak zajace nekántril. Vystrašili sa biedneho osudu i ostatní horári a poľovníci. I keď o spomínanom poľovníckom triku vedia, nepoužívajú ho. A neradím ho používať ani vám.

KLIMENT ONDREJKA

V 19. storočí sa do slovenského národného hnutia zapájajú i ženy. Rozširujú slovenské časopisy a knihy, hrajú ochotnícke divadlá a bojujú o rovnoprávne postavenie ženy nielen v rodinnom, ale i vo verejnom a kultúrnom živote.

Priekopníkmi tohto hnutia sa stávajú Elena Maróthy-Šoltésová

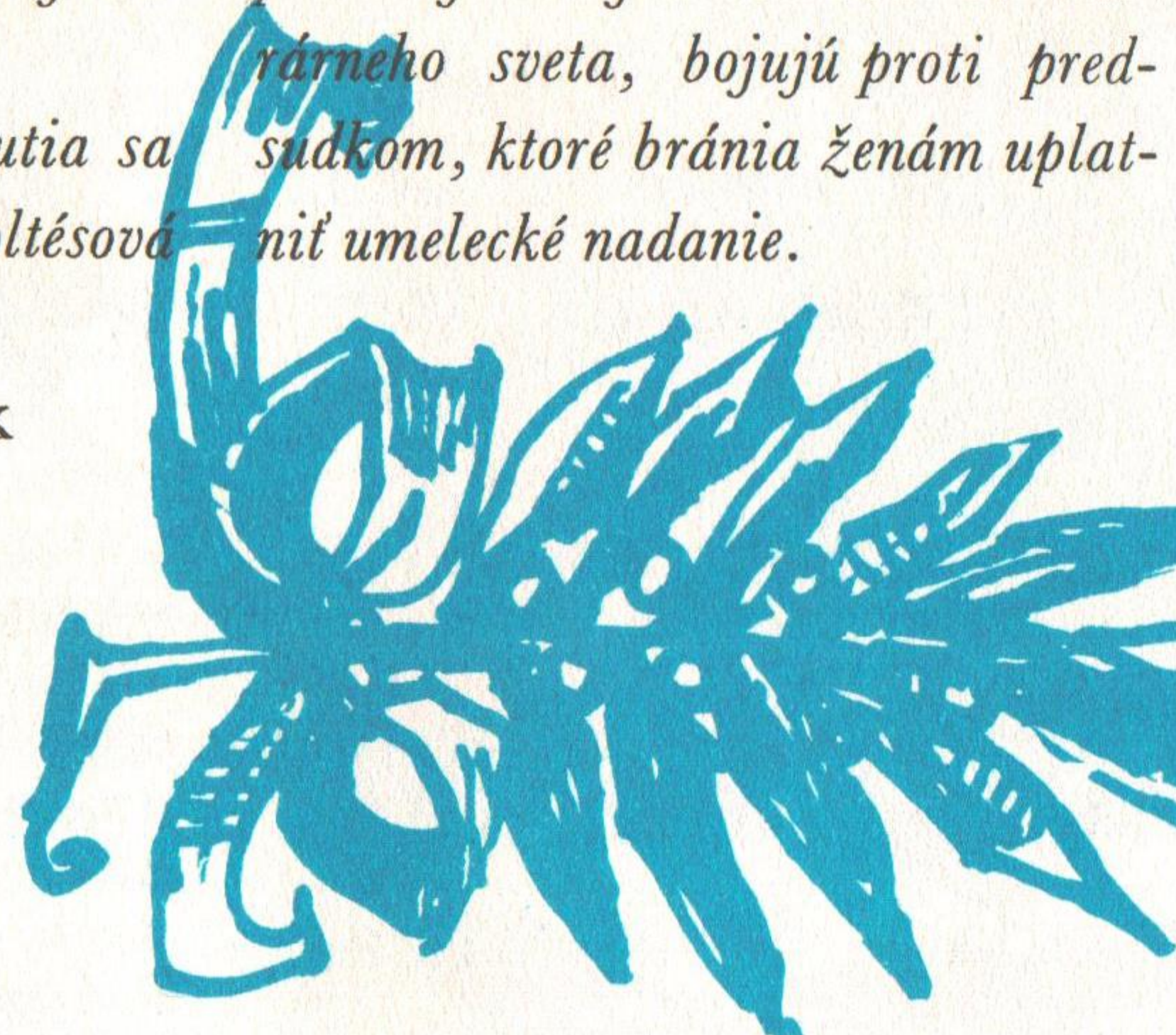
ILUSTROVAL JURAJ DEÁK

Elena Maróthy-Šoltésová (1855—1930)

Narodila sa v rodine štúrovského básnika Daniela Maróthyho, farára v Krupine. Svoju mladosť, okrem niekoľkých rokov štúdia, prežila na fare v Ľuboreči, kam sa jej otec presťahoval. Rozhodla sa celý život zasvätiť národu, práci a boju za povznesenie ženy a tento svoj zámer uskutočňovala po celý život. Napriek

a Terézia Vansová. Obe pracujú v prvom ženskom spolku Živena, ktorý vznikol v roku 1869 a staral sa o pozdvihnutie vzdelanosti žien, usmerňoval výchovu dievčiat. Obe prenikajú svojou tvorbou do literárneho sveta, bojujú proti predsudkom, ktoré bránia ženám uplatniť umelecké nadanie.

tomu, že práca v domácnosti jej zaberala veľa času, už na prahu osemdesiatych rokov vstúpila do literatúry a o niečo neskôr začala pracovať v ženskom spolku Živena. Stala sa jeho predsedníčkou a redigovala časopis rovnakého mena.

Jej prvé prózy Na dedine a Prípravy k svadbe sú prosté obrázky zo života. Vernosťou zobrazenia skutočnosti sa však stali významnými pre vývin slovenskej literatúry.

Najlepšia a najčítanejšia práca Eleny Maróthy-Šoltésovej je spomienková kniha Moje deti. Opisuje v nej život svojich detí, ktoré veľmi skoro zomreli. Elenka osemročná a Ivan tridsaťtriročný. V knihe spisovateľka prejavila veľmi bystrý pozorovací talent, ktorý jej

pomohol vniknúť do detského sveta. Nezaznamenáva udalosti v prostom slede, ale vyberá jednotlivé príbehy zo života detí, ktorými vykresľuje ich charakter, ich vzťah k životu a k okolitému svetu. Nezastiera tienisté stránky života ako v niektorých predchádzajúcich prácach, pridržiava sa skutočnosti. A tak rovnako pravdivo a presvedčivo vyznievajú drobné detské dobrodružstvá i prenikavý žiaľ matky nad stratou svojich detí. Kniha bola preložená do viacerých rečí a dnes po nej siahajú dospelí i mládež.

Elena Maróthy-Šoltésová veľmi významne zasiahla do kultúrneho života Slovákov nielen ako spisovateľka, ale i ako jeho organizátorka a usmerňovateľka.

Terézia Vansová (1857—1942)

Svoje detstvo prežila na slatinskej fare ako dcéra evanjelického farára Samuela Medveckého. V národne uvedomelom rodinnom prostredí získavala základy svojho vzdelania, ktoré si potom dopĺňala v Banskej Bystrici a v Rimavskej Sobote. Priučala sa tu

nemčine a maďarčine, lebo znalosť týchto rečí sa vtedy v slovenských meštianskych rodinách vyžadovala. Po návrate k rodičom nielen často siahala po slovenských, nemeckých a maďarských knižkách, ale pokúšala sa i o vlastnú tvorbu. V osemnástich rokoch sa vydala za farára Jána Vansu a odišla s ním do Lomničky na Spiš. Tu prežila i žiaľ nad smrťou svojho jediného syna. Literárne sa zaktivizovala až v roku 1882, kedy sa presťahovali do manželovho rodiska na Pílu pri Tisovci. Slovenské časopisy uverejňujú jej prózy, píše i divadelné hry a neskôr sa stáva redaktorkou Dennice, slovenského časopisu pre ženy. Po niekoľkých cestopisných prózach, novelách, črtách, poviedkach vydáva svoj prvý román Sirota Podhradských,

určený hlavne ženským čitateľkám. Zároveň zbiera materiál pre romány Sestry a Kliatba, ktoré však dopísala až o tridsať rokov neskôr. Spisovateľkin talent sa najvýraznejšie uplatnil v poviedkach, ktoré sú odrazom vtedajšieho života na slovenských farách a školách, v ktorých sa opiera o svoje zážitky v rodnom dome a o spomienky svojho muža na detstvo. Naposledy vyšli v zborníku Julinkin prvý bál. Zo spomienok sa zrodila i kniha Danko a Janko, ktorá sa stala jedným zo základných diel slovenskej literatúry pre mládež, i keď pôvodne nebola určená mládeži. Vansová v nej opisuje detské príhody svojho muža a jeho priateľa Daniela Laučeka. Detský svet plný dobrodružstiev dopĺňajú slovenské postavy z ľudu, ktoré sa jej

podarilo plasticky vykresliť a zasadiť do rámca prírody i sociálnych pomerov.

Stále sa zhoršujúca choroba Jána Vansu sťažovala spisovateľkinu redakčnú i autorskú prácu a v roku 1911 prinútila Vansovcov presťahovať sa na penziu do Banskej Bystrice. Tu Ján Vansa tragicky ukončil svoj život. Manželka ho o dvadsať rokov prežila, ale boli to roky plné zápasu o život. Buržoázna republika poskytla spisovateľke také podmienky, že bola nútená predávať cigarety a tabak, aby sa uživila.

Dnes si Teréziu Vansovú ctíme ako obetavú ženu oddanú slovenskému ľudu a spisovateľku, ktorej dielo obohatilo naše kultúrne dedičstvo a stále nachádza svojich verných čitateľov.

KVETA SLOBODNÍKOVÁ

V „mesačnej krajine“

VLADIMÍR FERKO

Spomínate si, deti, na obrázky Mesiaca plné kráterov, ktoré naftografovali družice i kozmonauti? Popušte uzdu fantázii a predstavte si, že na nich vyrástla tráva sviežej zelenej farby. A predstavte si ďalej, že zhrmí búrka a lejak sa prepadne kdesi v podzemí. Predstavte si jednoducho čudsný kraj plný kráterov, z ničoho nič sa prepadávajúcích riek a hrčivých vyvieráčiek, úmorné horúčavy na povrchu, ľadové siene v podzemí a napokon kolmo do zeme sa otvárajúce priepasti.

Zastanete na ich okraji a nevdojak ustúpíte krok-dva dozadu. Vedeli by ste uhádnuť, kde sme? Či na afrických náhorných rovinách, alebo v indickom Paňdžábe? Pravdepodobne ani v Afrike, ani v Indii, lebo toto je seriál o Slovensku. Ale i tak so všetkou zodpovednosťou vyhlasujem, že keby sme do tohto kraja v spánku dopravili ľudí z Východu, Oravy, Spiša, Turca, Záhoria, Ponitria, Pohronia či zo Žitného ostrova — neuhádli by. Lebo oblasť Slovenského krasu je rovnako exotická ako neznáma.

Podzemie Slovenského krasu pripomína ementálsky syr. Za tisícročia tu voda vymodelovala vo vápenci jaskyne a priepasti plné svojráznej kamennej krásy. Už v dávnoteku v nich žili ľudia. Ba v známej jaskyni Domici sa kedysi dávno odohrala katastrofa, ktorá ju neskôr preslávila. Dodnes tu vidieť fackami očadené chodby a nerozlúštené kresby na vápencovej stene. Raz, nevedno kedy, prišiel divý príval či zemetrasenie a vchod do jaskyne zavalil. Ľudia, zdá sa, stihli ujsť, ale nechali v jaskyni všetko tak, ako bolo: ohništia, nádoby na vodu, potraviny, kostený hrebeň, ktorým si dávne slečny vlasy

TY RODNÁ ZEM MOJA

prečesávali. Tak sa stalo, že za prvej republiky, keď do jaskyne vnikol jej objaviteľ Majko, našiel sídlisko neporušené. Len škoda, že v neskorších časoch sa kdečo zničilo, aj stupaje bosých nôh vo vlhkom íle na brehu Styxu — podzemnej riečky, pretekajúcej cez jaskyňu.

Osemsto štvorcových kilometrov meria naše najväčšie krasové územie. Nájdeme na ňom Malú i Veľkú Žamboju, Veľkú Bikfu, Ponornú, Zvonivú, Čertovu, Mestskú, Dvojtitú, Peňažnú, Maštaľnú i Závoznú. To všetko sú priepasti — temné okná zeme — patrične opradené povestami. Brázda je z nich najhlbšia, je to vôbec najhlbšia priepasť v našej vlasti. Siahá do hĺbky vyše dvesto metrov. Presné číslo neuvádzame z jediného dôvodu — jaskyniar-speleológovia v nej ešte neskončili výskum a každý rok prenikajú hlbšie.

Čudsný kraj. Trávnaté závrty sú dokonalými prirodzenými amfiteátami, na ich dne má turista pocit, že sa preborí, prepadne v podzemí ako ponorná rieka. Kraj plný osobitnej zádumčivej krásy, ale uživí málo ľudí. Stádam dobytky, čo sa tu v lete pasú, musia vodu čerpať z rieky Slanej. Na planinách Koniar, Plešiveckej i Silickej vídať stôsy narúbaných liesok na palice.

Keď už spomíname bohatstvo deväťpodzemí, nemôžeme obísť krásnu Stratenskú hornatinu na severe Gemera, známy Slovenský raj s Dobšinskou ľadovou jaskyňou i Jasovskú jaskyňu v najvýchodnejšom výbežku Slovenského Rudohoria, ktorej priestory začadené stáročným dymom svedčia o dávnom ľudskom sídlisku. V jej najvrchnejšom poschodí je pozoruhodná pamiatka, gotická písomná správa Jana Jiskru z Brandýsa o víťazstve nad Maďarmi v bitke pri Lučenciz polovice pätnásteho storočia.

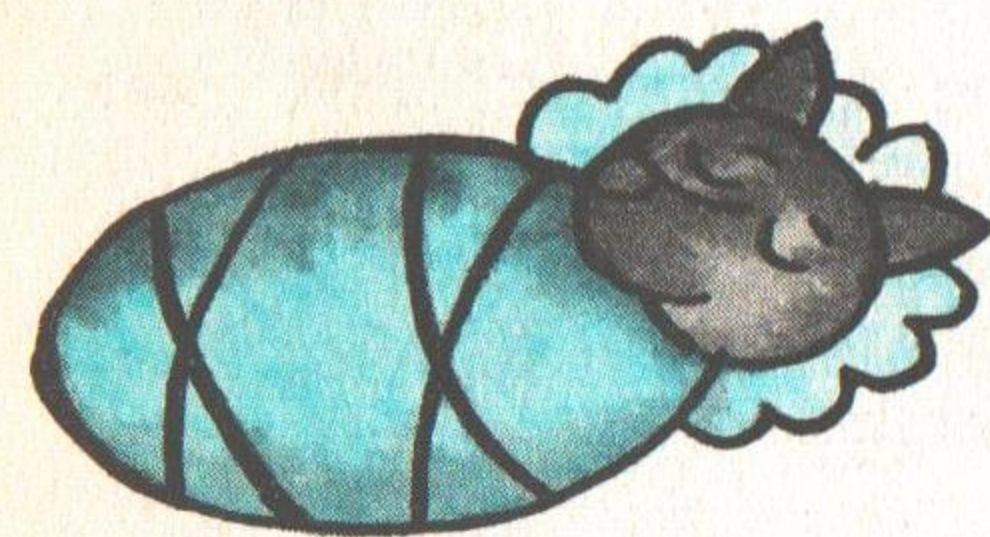
Historik sa tu naozaj má pri čom pristaviť. Nájde tu sídliská z doby kamennej, osady z čias bukovohorskej kultúry, pamiatky z doby bronzovej a hallštátskej, i pamiatky na tatársky vpád, na dobu rímsku, ale najmä na Turkov, ktorí tu iba

Vlčatko

*Vlčica zavíja
vlčatko do machu.
Vlčatko zavýja,
zavýja od strachu.*

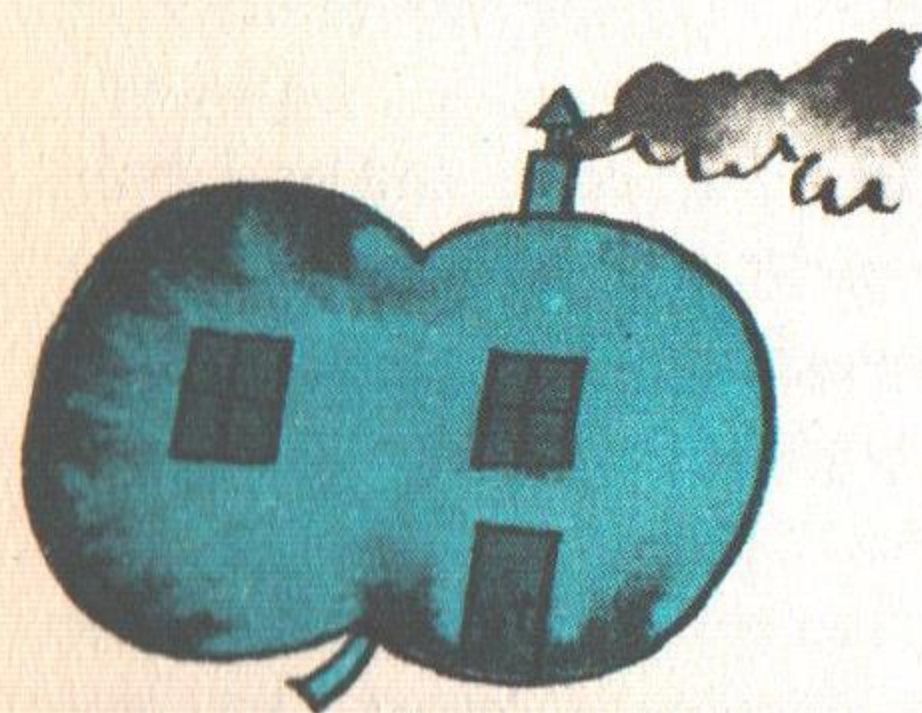
*Neboj sa, vlčatko,
pekne sa prikry,
aby ťa neštípál
prvý mráz prikry.*

Zimná

*Sneh ticho, tichučko
domček nám olúpál
ako to jablčko.*

*Teraz z toho jablka
vietor zrnká vytĺka.*

v rokoch 1625—1627 vypálili sto aj dve dediny. Neraz-nedva tiahli údoliami riek hordy a vojská, husitské i kurucké. Z dávných dejísk často nezostal ani kameň na kameni, ako z hradu Hrachova a Maginhrad, po ktorom sa uchovalo iba zopár povestí a v jeho názve pamiatka na časy pohanské.

Maginhrad je gemerské Sitno. Raz do roka, na Veľkú noc, sa vraj otvárajú jeho návršia, vidieť rady hrdinov-vojakov, ktorí padli v nespočetných vojnách, kone pri kamených válovoch čakajú na známy povel. V inej povesti sa hovorí, že za búrlivých nocí dodnes zvonía zvoný na Zvonovom Hrbku, kam ich ľudia ukryli v čase tatárskeho vpádu.

Zvoný. Aj ony majú v tomto kraji svoju zaujímavú históriu. Keď sa v roku 1526 stal majiteľom hradu Krásna Hôrka lúpežný rytier František Bebek, raboval na Gemeri, Spiši i Liptove a z ukradnutých zvonov liali v hrade kanóny a razili falošné peniaze.

Odpradáva sa tu ľudia chytali zbroje. Roľnícke vzbury v roku 1514 vrchnosť krvavo potlačila. O dobré tri storočia neskôr sa mestečko Tisovec stalo jednou z báh slovenského národného uvedomovania. Pamätná doska na dome Štefana Marka Daxnera v Tisovci pripomína neohrozeného bojovníka tých čias.

Tento kraj má vskutku bohaté povstalecké tradície. Svoje najslávnejšie kapitoly však napísal v čase Slovenského národného povstania. Hrdinské obce Telgárt (dnešné Švermovo) a Čierny Balog sa stali symbolmi protifašistického odboja.

Národohospodár sa síce uznanlivo vyjadri o prírodných krásach a bohatých revolučných tradíciách tohto územia, ale pravdepodobne by sa ozval takto: Nuž najprv bolo vari treba prerúbať lesy, obrobiť polia, budovať cesty, a to sa oddávna robilo železom! A odboj? Čímže sa robí odboj, ak nie zbraňami? Meče a pluhy sú ešte i dnes zo železa. A toto je kraj, kde sa železo od nepamäti dolovalo a tavilo. Kraj plný starých hámrov.

Gemer bol najvýznamnejším strediskom železiarstva na Slovensku. Tu postavili prvú vysokú pec v Uhorsku už v roku 1680. V roku 1852 vznikla známa Rimavsko-muránska spoločnosť, ktorá patrila medzi najväčších výrobcov železa.

Národohospodár by ešte spomenul rožňavské železorudné bane, papierne v Slavošovciach, ťažbu zlata a striebra, i sklárstvo, ktoré obohatilo toto poetické remeslo o krásne irisové sklo.

A ak by sme sa my vybrali do tohto kraja gemerského ako objavovateľa, čoskoro by sme mohli poslať priateľom takýto telegram:

*V kúpeľoch Číž čerpajú zo zemských
hlbok pravú morskú liečivú vodu — stop.*

*Chystá sa nová expedícia do najhlbšej
priepasti v ČSSR — stop.*

*V Jasovskej jaskyni žijú pstruhy
stop.*

*Na Muráni rastú endemity, unikátne
rastliny, aké nikde inde na svete nerastú —
stop.*

*V Medzeve pracujú jediné hámre v Eu-
rópe — stop.*

*Hrobka z dvadsiatich najvzácnejších mra-
morov pri Krásnej Hôrke — stop.*

Najväčšie rybníky na Slovensku — stop.

*V Gombaseckej jaskyni začali liečiť ľudí
— stop.*

Nuž, milí priatelia, ruku na srdce, ak by ste dostali takýto telegram, nezatúžili by ste zviať batoh na plece a pobrať sa sem najkratšou cestou?

Jež a pes

Tam je pole, tu je háj,
bež, milý jež, utekaj!

Presvedčím ťa ešte dnes,
aký som ja strašný pes.

Rozbehnem sa hájom hustým,
keď ťa chytím, hneď ťa pustím!

Prechladnutý traktor

„Hap-čí, hap-čí, hap-čí!“
takto traktor chrapčí.

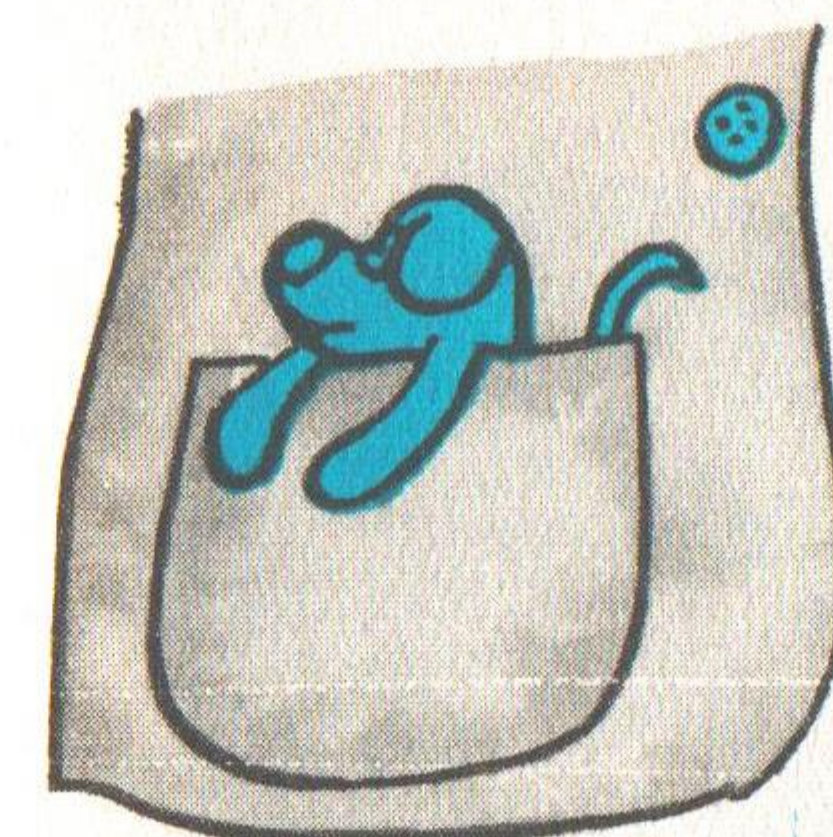
Naháňal sa po potoku.
lotor,
nečudo, že prechladol mu motor.

Jesenné listy

Všetkým, všetkým zvieratám
jeseň listy píše:

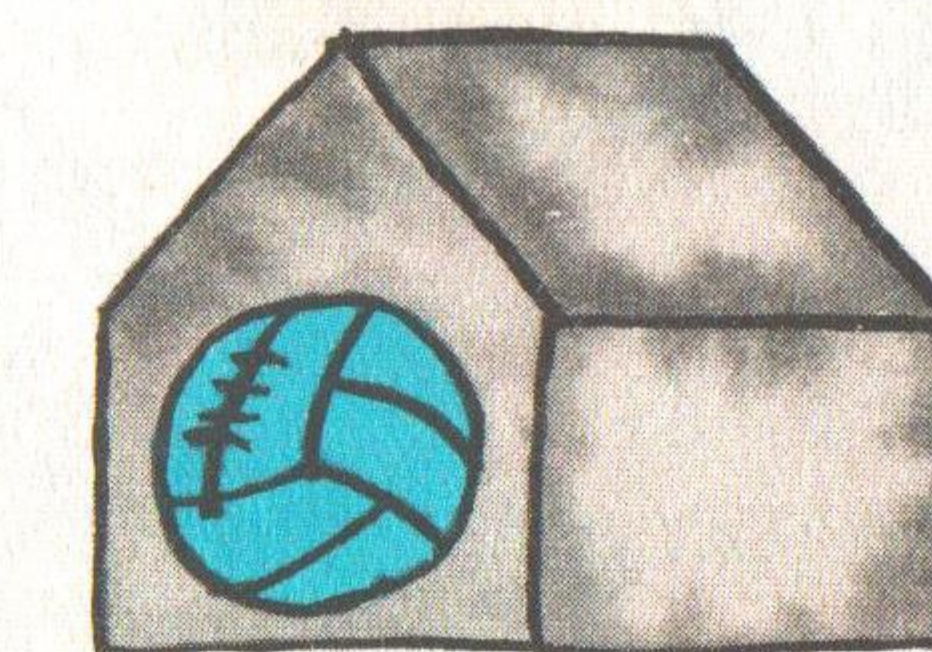
Zima, zima, príde k nám,
hotujte si skrýše!

Minipes

Trieli pytlík k lesíčku,
prekračuje mláčku,
v rukáve má flintičku,
pes mu trčí z vačku.

No keď zbadá divú kačku
pri zelenom úbočí,
ani divý, prisámvačku,
z toho vačku vyskočí.

Futbal

Dohodol sa národ psačí
pri jednej psej búde,
že dnes, ak sa nezamračí,
psačí futbal bude.

Sukienočka

Píše tužka do zošita,
aká je jej túžba skrytá:
Chcela by som dostať k sviatku
strúhadielko na pamiatku.
Také, čo sa neulieva,
také, čo sa činí
a vystrúha za chvíľočku
sukienočku mini.

Polievka

Videli ste na sporáku
cvičiť dáku polievku?
Polievočka takto cvičí:
Nadvihuje pokrievku.

Necvičí však s veľkým citom:
Hrmoce a fučí pritom.

Vraví hrniec: „Polievočka,
nevieš, čo sa sluší,
či nevidia tvoje očka,
že ma bolia uši?“

BÁSNE JOZEFA PAVLOVIČA

O dvoch kaproch

RUDOLF MATYS

Pred Vianocami kúpila pani Lieskotová dvoch kaprov-bračekov. Hodila ich do vane a kapríky vedľa seba kĺzali ako uhorky v sladkastom náleve. Veľmi im to spolu pristalo. Papuľky mali okrúhle ako prstienky, boli tučnučké a celé tielka mali posypané striebornými peniažkami. Jeden päťhaliernikmi, druhý desaťhaliernikmi.

Jožkovi Lieskotovi to nedalo spať. Určite ich majú prilepené nejakým lepom. Rozhodol sa preto, že hneď ráno si kúpi riedidlo a bude mať stále kopu peňazí. Keď sa však ráno zobudil, kde nič, tu nič. Vanička bola prevrátená, rozliata voda vtekala až do izby — a po kaproch ostal iba jeden peniažtek, drobný ako zrkadielko pre blšky.

Čo sa to len s kaprami porobilo? Keď si Lieskotovci políhali spať, obrátil sa väčší kapor, ten desaťhaliernikový, k tomu menšiemu a pošepkal mu:

„Ty, Lacko, nechcem ťa strašiť, ale stroja sa tu na nás veľmi čudné a myslím, že aj veľmi zlé veci!“

„Veď ani ja som nepil zo sprostej vody, nemysli si! To sa rozumie, že nás chcú...“ odpovedal menší kapor.

Rozprávka o matke Márii a jej synovi Vukovi

JAMES KRÜSS

Na temene vrchu Lovčen v Čiernej Hore leží dedina Njeguši. V tejto dedine bývala matka Mária so synom Vukom. Jedného dňa, keď Vuk práve dovŕšil sedemnásty rok svojho života, zavítal do ich chalúčky akýsi starec a požiadal o kúsok chleba a dúšok vody. Matka Mária mu dala vína a kukuričného chleba a Vuk sa s ním pustil do reči.

„Si ty šťastné dieťa, Vuk!“ povedal starec. „Máš také krásne jasné oči.“

„To viem aj ja, že mám krásne jasné oči,“ odvetil mladík. Ale čo mám z toho? Nemám ani peniaze, ani pekné oblečenie a moja túžba vydať sa na cesty a poznať svet sa mi nesplnila.“

„Môžem ti tvoje túžby vyplniť, Vuk.“

„Neverím ti, starec!“

„Tak ti to dokážem!“ zvolal cudzinec a v okamihu sa premenil na veľkého čierneho orla, pred ktorým matka Mária so strachom uskočila do kúta.

„Tak čo, Vuk, teraz mi už veríš?“ zakrákal čierny vták. „Verím ti,“ odpovedal mládenec. „Ale neverím, že mi moje želanie vyplníš zadarmo. Čo za to požaduješ?“ „Maličkosť,“ povedal vták. „Tvoj život.“ „Privysoká cena, starec!“ „Ale ja ju nepožadujem dnes, ani zajtra, Vuk. Požadujem ju až o sedemnášť rokov a možbyť aj neskôr.“ „O sedemnášť rokov budem tridsaťštyriročný,“ riekol Vuk. „To je trochu zavčasu na umieranie. Lepšie bude, keď zostanem tu a dožijem sa osemdesiatky.“

Mladíkove rozumné odpovede vtáka rozčúlili. Zatrepotal mrzuto krídlami a opäť sa premenil na starca.

„Dobre teda, Vuk!“ vzdychol si starec. „Keďže sa mi páčiš, vyplním ti tvoje želania a ukážem ti svet aj bez odmeny. Ale kladiem si jednu podmienku: Tvoja matka si musí sadnúť pred dom na stoličku tvárou k východu slnca a musí tam sedieť dotiaľ, kým sa z cesty nevrátiš. Ak čo len jediný raz opustí stoličku, bude tvoj život po sedemnáštych rokoch patriť mne.“

„Daj pokoj, starec!“ zvolal Vuk. „To predsa nemôžem žiadať od svojej matere!“

Matka Mária však pobadala na synovom hlase, ako rád by sa vydal so starcom do sveta. Preto sa neznámeho muža spýtala: „Ako dlho by to trvalo?“

„Sedemnášť dní,“ riekol starec.

„Ak to nepotrva dlhšie, vydržala by som to,“ zašepotala matka Mária. „Choď, Vuk, a prinies mi stoličku predo dvere!“

„Ty to chceš naozaj urobiť?“ spýtal sa syn. A už aj uchopil stoličku za operadlo. Ale zrazu ju zase odstrčil a riekol: „Nie, mama, zostanem tu! Cesta by sa mohla pretiahnuť a ty by si musela kvôli mne sedieť vonku aj v búrke a víchrici.“

„Veď je leto,“ dobiedzal starec. „Noci sú teplé. A o sedemnášť dní sme späť.“ A potom postavil stoličku predo dvere.

Keď starec znovu vošiel do chalúčky, premenili sa zrazu Vukove obnosené šaty na oblek z jemnej látky a cez plecica sa mu rozprestrel ľahký cestovný plášť. Len čo sa Vuk v nových šatách pohol, zaštrngali mu vo vreckách peniaze. Mládenec bol v novom odeve ako vymenený. Spieval a pískal si, matke obliekol hrubý vlnený sveter a teplý plášť a zavolať: „O sedemnášť dní som tu znovu! A keď sa vrátim, postavím ti veľký dom!“

„Pst!“ vykrikoval väčší kapor. „Radšej to nevyslov. Strašné dačo. Chcú nás vypražiť. Brr!“

„Ale,“ vraví kapor päťhaliernikový. „Ale,“ odpovie kapor desaťhaliernikový, „veď my to tak nenecháme. To by vyzeralo, aby sme tu čakali ako tučmáci tučmákovskí, pokým nás Jožkova mamička prichystá na večeru.“

Vymýšľali, až vyhútali plán, ako sa vyslobodiť. Desaťhaliernikový kapor Vladko päťhaliernikovému kaprovi Lackovi vytrhol jeden peniažtek z chrbta a hodili si ho. Písmo padlo na menšieho kapra Lacka. Kapor Vladko potom sebou párkrát plesol vo vode, až vyhodil bračeka na zem. Išlo to ako po masle, dvere boli našťastie odchýlené, kaprik Lacko vykĺzol na chodbu, zošuchol sa na chodbu — a už bol vonku! Padal

mokrý sneh, z ktorého sa robili kalúžky. Kaprík sa po nich šmýkal ako po ľade.

Šmýkal sa, šmýkal sa, až sa došmýkal na námestie, k veľkému rozsvietenému obchodu, Ešte mali otvorené. Kapor Lacko sa vymrštil na pult a poprosil:

„Zabaľte mi, prosím, tridsať deka rybieho šalátu, desať kusov filé a nejaké rybacie fašírky.“

Predavačka si najskôr myslela, že sa jej sníva, ale nech sa štipala, ako chcela, kapor ďalej sedel na pulte a prosil. Tak si teda povedala: náš zákazník — náš kapor, vlastne, náš zákazník — náš pán, a potichu sa spýtala:

„A máte čím platiť, pán kapor?“

Kapor najprv nevedel, čo je to platiť, už si myslel, že jeho námaha vyšla navnívoč, ale vtom zbadal pri pokladnici kôpku drobných, potešil sa a plutvou si ukázal na bruško:

„Potrebujete toto? Nuž, toho si naberte, koľko len chcete!“

Predavačka sa usmiala:

„To je dobre, to som rada, práve také peniaze potrebujem, už som nemala vôbec drobné.“ A oškrabala kapríkovi skoro celý ligotavý bok. Vyzeral trochu ako vyplznutá mačka, ale vôbec ho to netrápilo. Napchal si nákup pod obe plutvy a po kalúžkach sa znovu odšpliechal domov.

Doma hodil nákup do chladničky, aby Lieskotovcom vydržal až do Štedrého večera, potom prevrátil vaňu, vzal bračeka za plutvu a obaja ušli. Plesk, šplech, dvere plesk, šplech, schody, ulica plesk, šplech, jarček, kanál plesk, šplech, a už boli v rieke. „Sme zachránení! Hurá, Hurá!“ kričali, ale iba celkom ticho, ako to kapry vedia. Veď čo keby ich niekto počul. Nejaký rybár, alebo dokonca Jožko Lieskota! Naozaj, ten dodnes chodí po obchodoch a všade sa vypytuje, či nemajú kaprie lepidlo na chytanie peniažkov.

„Áno, Vuk, určite!“ povedala potichu matka Mária. „Ale teraz nestrácaj čas a vyďaj sa na cestu. Čím prv odídeš, tým skôr sa vrátiš.“

Potom vyšla pred dvere a sadla si na stoličku tvárou smerom k východu slnca. Vuk jej ešte prehodil cez plecيا vlnený šál, a keď sa stavec opäť premenil na veľkého čierneho orla, vysadol si mu na chrbát a vzniesli sa do povetria.

„Do videnia o sedemnást dní!“ zakričal Vuk z výšky a kýval matke, kým ju nestratil z dohľadu.

„Nezostaň dlhšie a zapni si plášť, aby si neprechladol!“ volala za ním matka Mária.

Na temene vrchu Lovčen v Čiernej Hore leží dedina Njeguši. Tu sedela jedna stará žena sedemnást rokov pred dvermi svojej chalúčky, obrátená tvárou k východu slnca. Jedného dňa, bolo to práve na tridsiate štvrté narodeniny jej syna, videla prichádzať hore po ceste statného muža. Mal na sebe roztrhané šaty. Ale jeho krok bol rezký a tvár mala zdravú farbu.

„Si to ty, Vuk?“ spýtala sa starenka.

„Áno, mama!“ odpovedal muž.

„Tak ma zanes do domu, syn môj! Nohy mi trochu zdreveneli.“

Muž preniesol starenku do chalúčky, opatrne ju položil na posteľ, a aby sa mala o čo oprieť a aby sa mohol lepšie na ňu pozeráť, položil jej za chrbát tri veľké vankúše.

„Kde si bol, Vuk?“ spýtala sa matka Mária.

„Putoval som sedemnást dní po svete, mama.“

„A ja som, syn môj, sedemnást rokov na teba čakala,“ povedala matka.

PREL. JÁN POLIAK

Omyl

SERGEJ MICHALKOV

Pribehol raz zajac k žeriavovi.

„Žeriav, milý! Ty tak dobre liečiš zuby, urob mi, prosím ťa, nové.“

„Veď máš ešte dobré.“

„Dobré, ale malé. Nasaď mi levie tesáky.“

„Načo ti budú tesáky?“

„Chcem sa porátať s líškou. Zunoval som už stále pred ňou utekať, nech teraz ona beží pred mnou.“

Žeriav sa usmial a nasadil zajacovi umelé zuby — dva levie tesáky. Ako skutočné. Hrôza pozrieť!

„To je ono!“ skríkol zajac, keď sa pozrel do zrkadla. „Už aj bežím líšku pohľadať.“

Uháňa zajac po lese, hľadá líšku, a ona mu prichádza v ústrety spoza kríka. Keď ju zajac zbadal, poď ho vnohy. Dobehol k žeriavovi, celý sa triasol.

„Že-že-žeriav milý! Vymeň mi tie tesáky!“

„A čo, vari sú tieto zlé?“

„Nie sú zlé, ale malé. Proti líške sa nehodia. Máš ešte dáke väčšie?“

„Mám, ale tebe nepomôžu,“ odvetil žeriav. „Zmýlil som sa, Ušiak. Tebe treba srdce vymeniť. Tvoje zajačie vybrať a levie vložiť!“

PREL. K. ŠTVRTECKÁ

Pod topoľom

DOMINIK ŠTUBŇA-
ZÁMOSTSKÝ

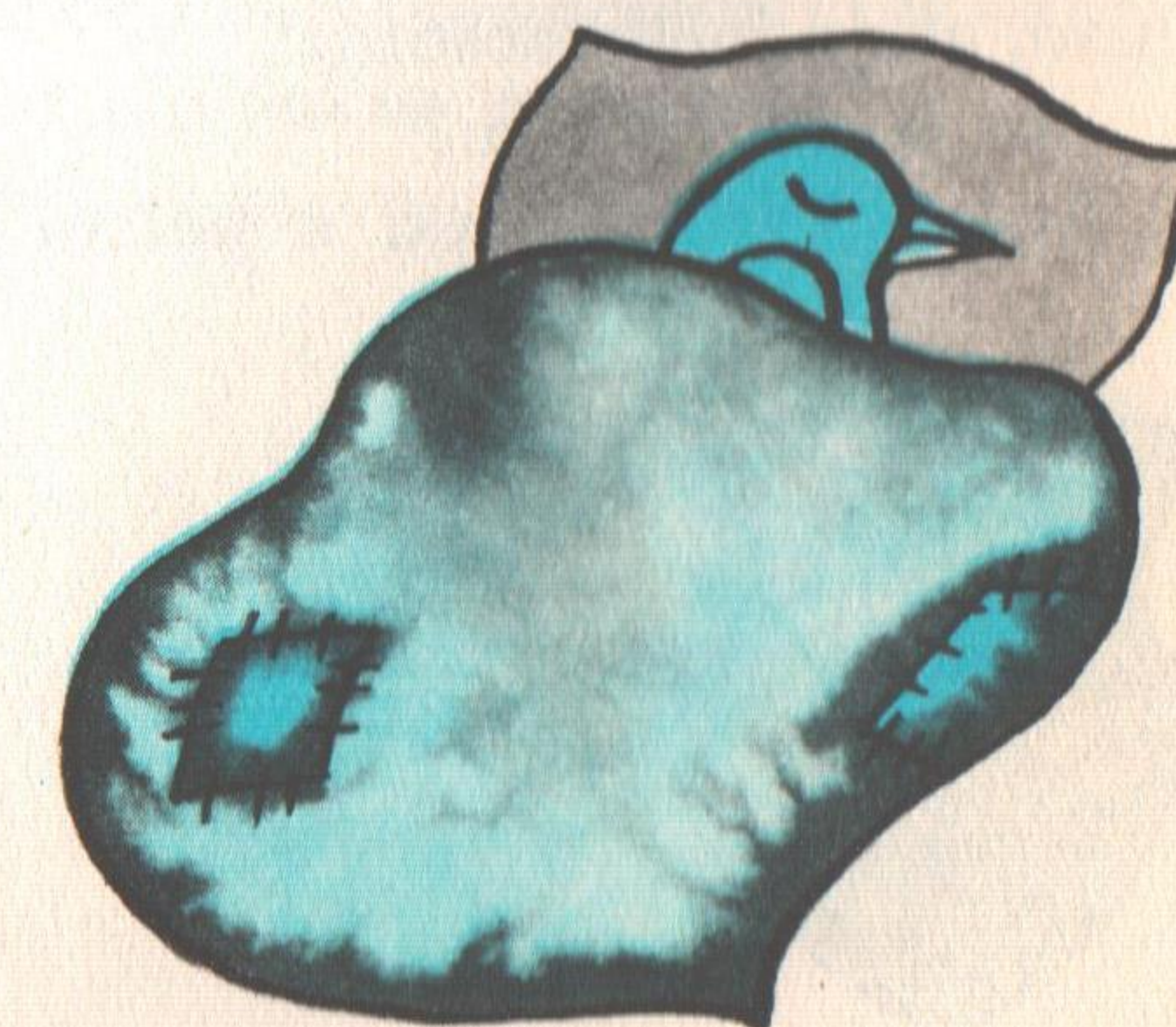
**Zimu veštia zore,
usína deň v poli;
plaché vtáča hľadá
nocľah na topoli.**

**Obzerá sa chvíľu,
potom stúli tielko;
uzimenú hlávkú
schová pod krídelko.**

**O jari sen sníva:
mrazy kapú z kraja —
na oblohe slnko,
v poli vôňa mája...**

**Zelenie sa topoľ,
hniezdo hreje milo —
naraz všetko zmizne,
o čom vtáča snilo...**

**Iba na svitaní,
keď dník pôjde poľom,
zmrzlé vtáča nájde
v brázde pod topoľom.**

Bebek z Krásnej Hôrky

J. C. HRONSKÝ

Veru to bol obyčajný pastier. Lenže poznali ho na celom okolí pre dve veci: Viac mal detí než oviec, a že neprešla mu veselosť ani vtedy, keď nemal čo sebe i toľkým deťom do úst položiť.

Chodieval vraj k nemu na salaš akýsi stavec na žinčicu, a čo raz prišiel, vždy ho karhal:

„Ej, Bebek, Bebek, len by si si zavše radšej poplakal, ako sa máš smiať, lebo ťa bieda neobchodí, ba večne u teba býva.“

„To veru nikdy nevykonám,“ zariekal sa vždy Bebek, „lebo keď sa s deťmi zasmejem zavše, nuž im aj hlad prejde, a keby som ja začal nariekať, nariekali by sme všetci.“

„Koľkože máš tých detí, há?“

„Ktože by to vedel? Tu jedno behá, tam druhé, nikdy nie sú pospolu, akože by som ich mohol spočítať.“

„Tak by si mi jedno mohol dať, dobre by mu u mňa bolo.“

„Hej, to už nie! Ale ak si daktoré odvábiš, že mu je u mňa zle a u teba sa ráno koláčom začína, nuž si ho len ber.“

Starcovi vraj nebolo treba dva razy kázať, celé dni pri Bebekovom salaši vysedával, Bebekove deti lákal, hory-doly sľuboval. Bebek sám ani len slovíčkom sa mu do roboty nezamiešal, ale z detí ani jedno nedalo sa zlákať.

„Čudné deti máš, Bebek! Lepší je im u teba hlad, ako u iného hostina.“

„Či ja zato môžem?“

Stavec kývol hlavou a potom za sedem dní

všelijaké krásne veci ukazoval deťom, div im oči nepovyskakovali od divu, ale ak spomenul, že daktoré malo by s ním ísť, tak sa rozprchli, stáby hrom uderil medzi ne.

Na siedmy deň práve nemali deti čo jesť a Bebek sa ani pri ohnisku neukázal, lebo vedel, ako je, a že treba čakať do večera, pokým budú mať ovce trochu mlieka.

A deti nie že by skučali, ale vychytili sa o poludní buky váľať.

„No, všetky majú veselú náтуру po otcovi!“ povedal si stavec, zavolať deti a ukázal im neďaleko strom, na ktorom boli dvojité plody: biele a červené.

„Deti,“ hovoril, „len si ohňa rozložte, týchto plodov naoberajte, v hrnci uvarte a nebudete hladné ani o rok!“

Deti sa smiali, ale dovliekli veličinný hrniec — však malý by bol u Bebekov zbytočný — vykriabali sa na strom, za chvíľu naoberali plody i také i onaké, ale keď sa potom obzreli po starcovi, nebolo po ňom ani chýru ani slychu. Primnoho sa však netrápili.

Rozložili ohňa, pristavili hrniec a na otca vykrikovali: „Ote-e-ec! Hej! Počúvajte! Varíme si obe-e-ed! Ak prídete, aj vám dáme-e...!“

Bebek počul, ale si toho veľmi nevšimol.

Až keď neskoršie videl veľký kúr na salaši, začal pomaly zavracať ovce tým smerom.

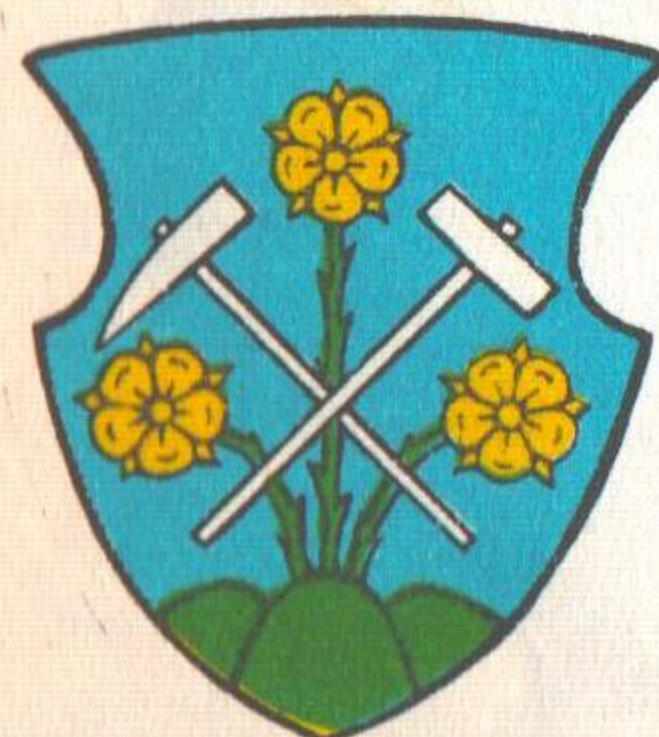
K deťom prišiel práve vtedy, keď prevalili hrniec a hnevali sa na starca, že ich oklamal.

Totíž z hrnca vysypala sa im iba hromada akéhosi žltého železa a hromada kamenčia.

Bebek sa chvíľu prizerá, deti počúva, jemu samému veľmi ani hovoriť nedá, len keď deti začnú kopať do teplej váry, vtedy ich rozoženie.

„Len mi ho hned a zaraz neodpracte! Od biedy ste sprosté! Či už ani dukáty nepoznáte?“

Lebo jedna čiastka naozaj boli dukáty.

Krásna Hôrka

Je jedným z najpôsobilnejších hradov na Slovensku. Založila ho na začiatku 14. storočia rodina Mariássyovcov, aby tak ochránila bohaté gemerské bane a obchodnú cestu na Spiš. Čoskoro ho však získal rod Bebekovcov a vlastnil ho až do polovice 16. storočia. Keďže v tom čase majitelia hradu kupcov počestných viac prepadávali, než ochraňovali, cisárske vojsko Krásnu Hôrku čiastočne zničilo. Koncom 16. storočia je však už obnovená a stáva sa majetkom rodiny Andrássyovcov.

V čase protihabsburských povstaní pridali sa Andrássyovci k šľachtickým povstaleckým vojskám, keďže však zradili, získali od cisára nové majetky. Zbedačovaním celého kraja stali sa zanedlho najbohatšou rodinou Gemera, čo im umožnilo vybudovať si niekoľko veľkolepých kaštieľov. Na prelome 19. a 20. storočia je Krásna Hôrka už neobývaná a slúži iba ako rodové múzeum. Jej majiteľ Dionýz Andrassy dal pri obci Krásnohorské Podhradie na začiatku 20. storočia postaviť z mramoru rôznych krajín nádherné mauzóleum pre svoju manželku.

J, D.

„Hej, deti, to sa veľké šťastie navalilo na nás, len škoda, že ste tých červených plodov nenaoberali viac! Už som uhádol, že z červených sa nám uvarili dukáty! No, buď bohu vďaka i za toto, i toho mám dosť, a čo by nás ešte sto ráz toľko bolo!“

Deti hneď sa rozmyšľali, aj sa rozbehli, že obzrú si onen strom, ale nemohli ho nájsť ani teraz, ani nikdy.

Pokým sa vrátili, vára vychladla a mohli dukáty oddeľovať od kamenčia. Dukáty vniesli do koliby, kamenčie nechali len tam. Chválili starca, že mal pravdu, lebo predpovedal im dobre; ani o sto rokov by hladom netrpeli, keby sto rokov žili.

Nuž hneď toho dňa mali u Bebekov na salaši to, čoho sa im zachcelo, hostili sa, zhovárali, iba smiať sa nesmiali viac než inokedy, lebo aj inokedy veselievali sa dosť.

A potom znamenite spali všetci.

Iba sám Bebek ani tejto noci nezabudol na ovce, prebudil sa, keď mal, a išiel si ich obzrieť.

Sotva však vyšiel z koliby, oslepila ho akási žiara.

Práve na tom mieste žiarila, kde za dňa nechali kamenčie.

Bebek sa hneď domyslel, že nebude to obyčajné kamenčie, ani mnoho nemeškal, poodnášal kamenky do koliby, vyzbieral do jedného, lebo ich teraz za tmy dobre bolo vidieť.

A potom zasa spal pokojne, ako predtým, keď bol chudobným človekom.

To bolo vraj jeho šťastie!

Keby sa bol znepokojoval, vraj by mu do rána nebolo ostalo ak len trochu prachu miesto dukátov a obyčajného kamenčia miesto vzácných diamantov.

Ba vraj Bebek z bohatstva svojho potom aj iným dožičil a v diamantoch sa do tých čias prehŕňal, pokým nenašiel najväčší, čo bol práve taký veľký ako slepačie vajce.

Ten vzal a zanesol ho rovno kráľovi Belovi štvrtému.

„Obdaril si ma vzácnym darom, Bebek, len si teraz povedz, čo si za to žiadaš.“

Bebek mal už premyslenú odpoveď.

„Pastierom som a mám ja doma dva krdle. Jeden menší, taký, čo mi zavše čo-to dá, a druhý väčší, taký, ktorému ja musím dávať.“

„Chcel by si sa toho horšieho krdla striasť, čo?“

„Ej, to veru nie ani za tento celý svet!“

„Tak čo by si chcel, Bebek?“

„Chcel by som, aby si mi dovolil na tvojich zemiach postaviť košiar pre krdle, o ktorý sa musím starať.“

Kráľ sa zasmial, ba privolil, nech si ich vraj vystaví aj sedem, a keď Bebek odišiel, v ten deň

niekoľko ráz pokrútil hlavou: čudoval sa, že pastier žiadal si iba takú maličkosť.

No nevysmieval sa dlho hlúpemu pastierovi.

Onedlho doniesli mu zvesť z Gemera, že tam Bebek stavia sedem zámkov.

„Akože to — zámky stavať bez môjho povolenia?“ hneval sa kráľ.

A už sedlali jazdci, že ponessú prísny zákaz kráľa, že i to sa musí zrútiť, čo už dosiaľ stojí.

Ale vtedy rozpamätal sa kráľ na Bebeka a dar.

„Povedzte mi ešte, či Bebek bol opravdivým pastierom, či ma nepodvádzal?“

„Veru bol,“ odpovedali mu posli, „a takým biednym pastierom bol, že menší mu bol krdel oviec ako krdel detí.“

Tu svitlo Belovi, že furtácky Bebek ho dostal, má jeho slovo, môže stavať zámky, lebo nemožno mu odňať sľub, ktorý mu raz dal.

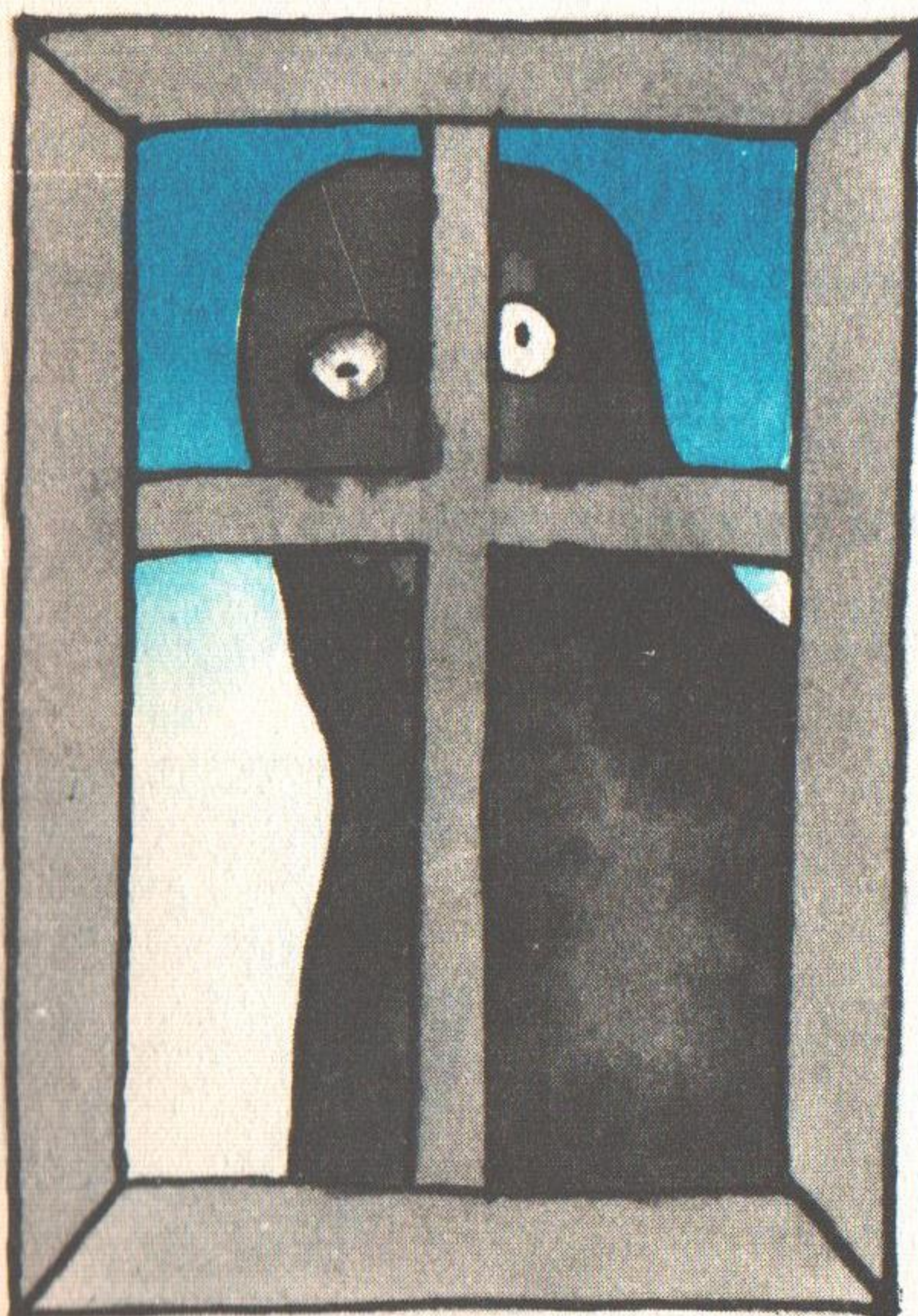
Veru sa potom posli ani nehli so zákazom.

Bebek postavil si na kráľovskom sedem košiarov — sedem zámkov — pre svoje deti a najkrajší, najmocnejší z hradov bol v Krásnej Hôrke.

A neoľutovali ani králi, že hrad stojí, neraz sa im zišiel, keď dotiahol nepriateľ, ani Gemerčania, najmä však Rožňavčania, lebo neraz sa v ňom zachránili, ba po dlhé storočia chválili zakladateľa Krásnohorského hradu, pastiera Bebeka.

Tma

JARMILA
SVOBODOVÁ

Bola raz jedna Zabudnutá ulička, kde už ani líšky nedávali dobrú noc. Do tej uličky chodila každý večer taká čierna Tma, že sama ani len na krok nevidela.

Samozrejme, že ju to mrzelo, lebo to bola veľmi zvedavá Tma, ktorá sa veľmi rada pchala do okien. Chcela vedieť, či Jožko už má napísanú úlohu alebo či sa Martuška poriadne najedla. Ale len čo sa dostala ľuďom do bytov, tí hneď zažínali svetlá, sťahovali rolety a ju nechávali na ulici. „To je tmisko,“ hovorili namrzení chodci a rýchlo sa ponáhľali domov.

Tmu to veru v takej opustenej uličke vôbec nebavilo. Podala si už dve žiadosti o miesto v nejakej živšej ulici, ale márne. Raz mala matka Noc dovolenku, druhý raz kašeľ.

Žiadosti sa potom dostali na vy-

bavenie kancelárii matky Noci, ale aj tam mali plné ruky práce. Práve zratávali hviezdy na oblohe. Od najväčších až po najmenšie. Veľmi ťažká práca! Dve malé hviezdičky im ustavične zvyšovali. Kancelárii neprichodilo iné, len ustavične odznova spočítavať. Na žiadosť Tmy zo Zabudnutej uličky nikto ani len nepomyslel. Tá už stratila všetku nádej a bola stále mrzutejšia a zamračenejšia. Len sa čudovala, že mačka Cica a pes Rez chodia v jej uličke, ako keby tam nijaká Tma nebola. Raz večer sa ich spýtala, ako to vlastne je:

„Možno preto,“ hovorí Cica, „že som taká biela. Keby si nebola čierna, asi by si tiež lepšie videla. Skús piť mliečko. Možno od neho zbledieš.“

„Plané reči,“ mávol tlapou pes

Rez. „Vidím preto, že mám oči. Ty oči nemáš...“

„Budeš si ich musieť chytiť,“ skočila mu do reči mačka Cica. Potom si prihladila kožuštek a pustila sa za myškou.

Ale či sú vari oči dáke myšky, aby sa dali chytiť? A či je ona dáka mačka, aby ich vedela chytať? Tma sa namrzela a odvtedy sedávala v tých najodľahlejších kútoch zabudnutej uličky a s nikým sa už ani len do reči nedala.

V kancelárii matky Noci sa zatiaľ pracovalo ostošesť. Blížilo sa najposlednejšie sčítanie hviezd, pri ktorom muselo všetko presne súhlasiť. Všetci sa ponáhľali.

A v túto chvíľu na seba žmurkli dve hviezdičky, ktoré tušili, prečo sčítanie nevychádza. Vedeli, že okolo zeme lietajú dve umelé družice, ktoré

kancelária podistým prirátala ku hviezdám.

„Nevyjde to. Už zasa prirátali ku hviezdám družice,“ hovorí jedna. „Ale keby teraz dve hviezdy spadli, bol by výsledok správny,“ hovorí druhá.

A prv, ako by si riekol švec, zleteli hviezdičky do Zabudnutej uličky, lebo už dávnejšie videli, ako sa Tma trápi a sužuje.

V ten večer Tma práve trochu zadriemala. Do uličky pribehla celá zadychčaná. Ale — je to vôbec jej ulička? Na oboch koncoch žiaria dve krásne iskrivé svetlá — ako oči — a ich žiara sa rozlieva i do toho najzapadlejšieho kúta. Tma sa nemôže na tú krásu ani vynadivať.

„To sú krásne svetlá,“ povedal Rez a od údivu si sadol na zadné nohy.

„To sú moje oči,“ povedala Tma

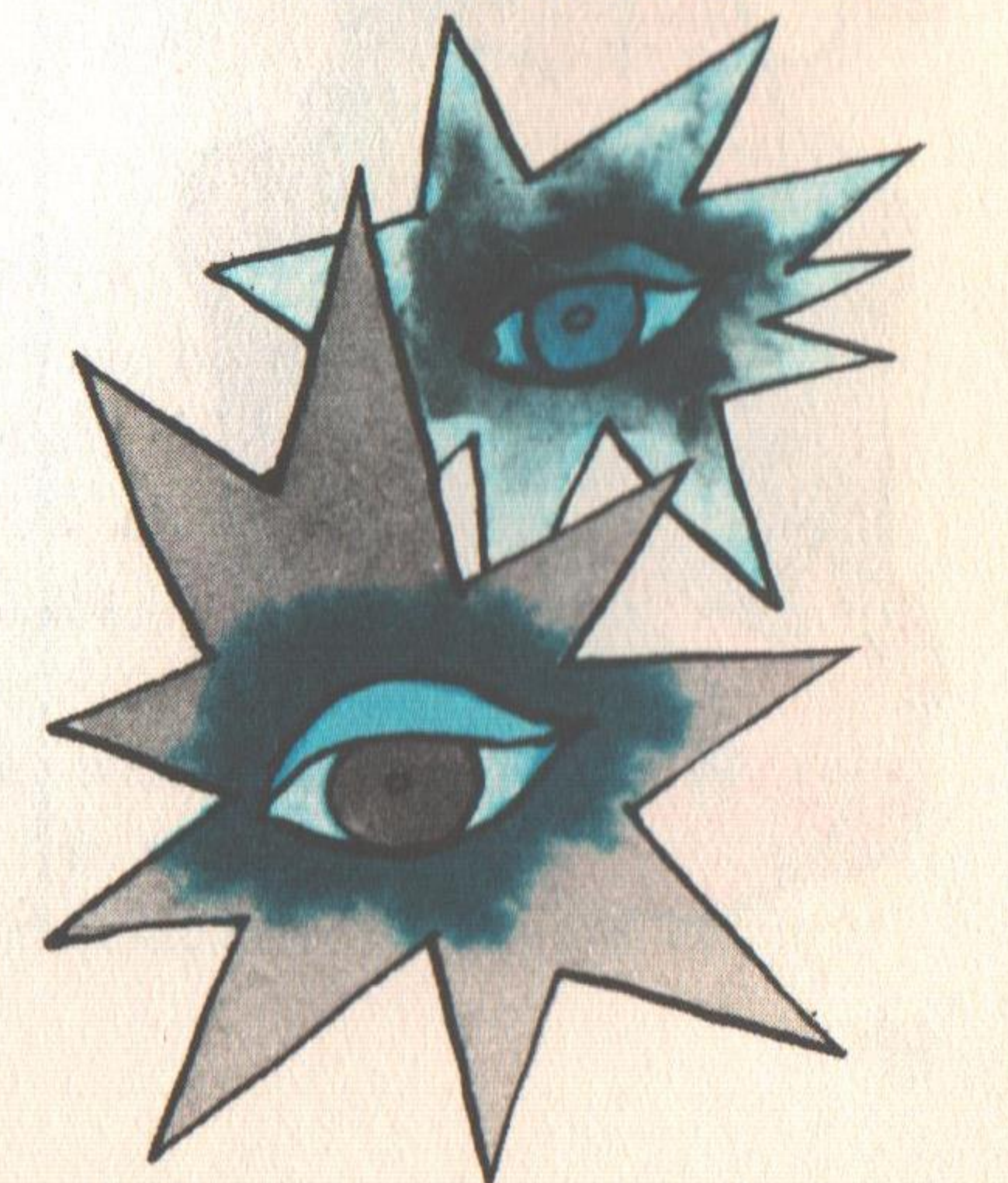
vážne a trošilinku nimi zažmurkala.

„Tie sú krásne,“ povedala Cica.

„Kde si ich chytila?“

Tma sa len usmiala a pozrela na chodník. Tam sa teraz ľuďom veselo vykráčovalo. Vôbec sa neponáhľali a ani raz si nepomýšľali: to je tmisko.

PREL. H. SUCHÁ

Obrovské vajce

ŠTEFAN MORAVČÍK

*Kot, kot, kot, kot,
kotúla sa po doske
jedno vajce veličizné,
obrovské.*

*Pripravme si kot, kot, kotol
vody vriacej.
Môže byť aj trochu viacej.*

*Uvaríme vajce na mäkko,
rozbijeme si ho papekom.*

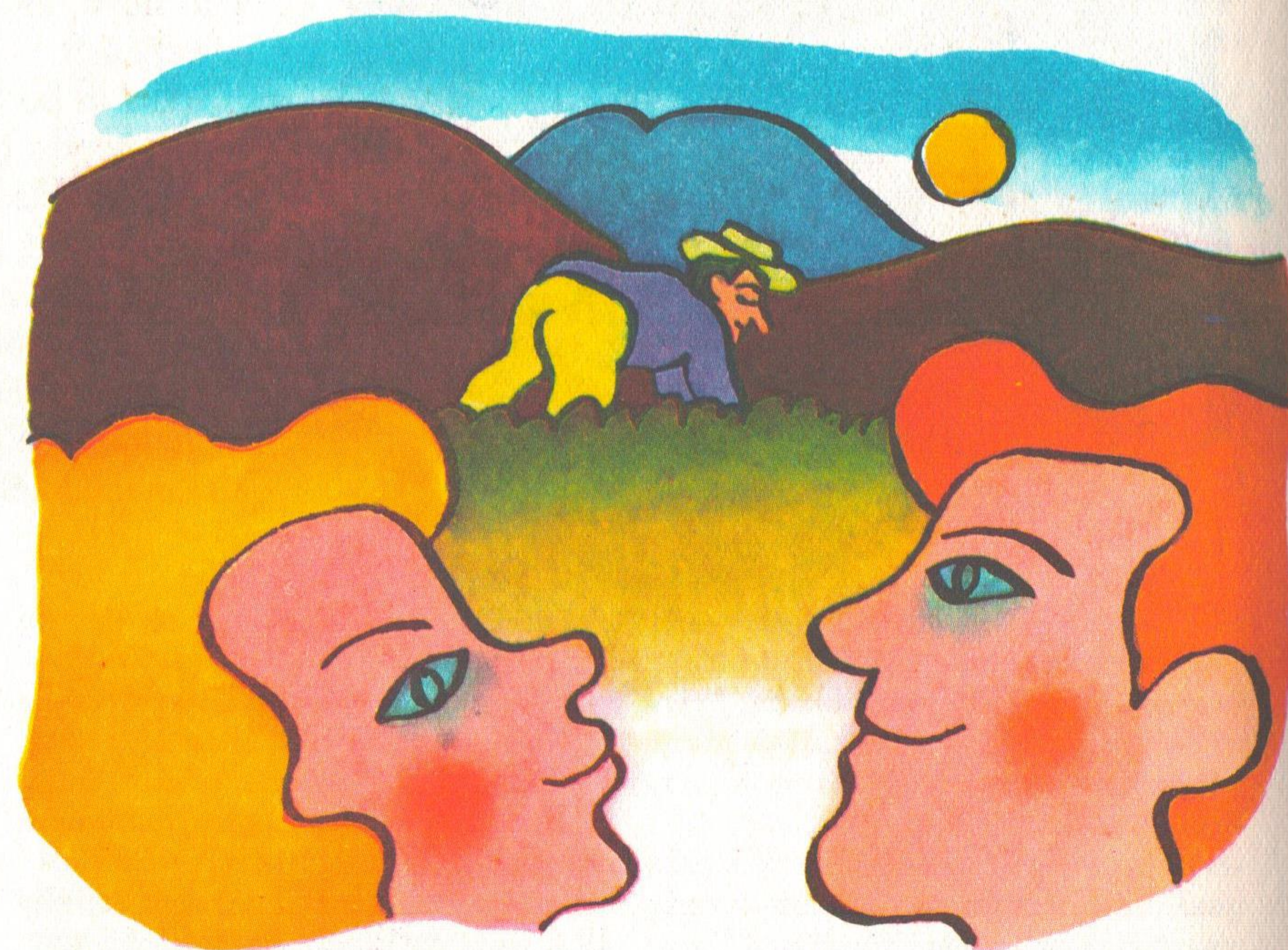
Ako sme stretli dobrého človeka

JURAJ KOVÁČ

Moja žena Kamila má veľmi rada uhorky. Keby niekde na svete existovala uhorková krajina, iste by do nej musela chodiť aspoň raz za rok na dovolenku.

Moja žena Kamila bola natešená, len si tak pospevovala od radosti. A hneď chcela, aby sme si nakúpili uhoriek, koľko uvládzeme.

Odhováral som ju od toho, že ich

Raz sa mi už zdalo, že sme takú uhorkovú krajinu našli.

Túlali sme sa po okolí Bratislavy a zašli sme kdesi až k Zohoru. A tam sme sa vám od prekvapenia iba na seba dívali: všade naokolo boli celé hony uhoriek. Ako keby sme zabľúdili do nejakej čarokrásnej rozprávkovej krajiny.

nemáme do čoho vziať, že sú ťažké a že ani peňazí nemáme veľa, ale ona sa nedala.

„Bez uhoriek nejdem už ani na krok!“ povedala.

Boli sme práve pred jedným takým honom, na ktorom gazda práve zberal uhorky, tak sme zašli za ním a pekne ho poprosili:

„Pán gazda, nepredali by ste nám trochu uhoriek?“

Gazda sa na nás ani veľmi nepozrel, čo tak usilovne zberal. Iba povedal:

„Len si natrhajte, koľko chcete!“

„My len trošku chceme, lebo ich nemáme do čoho vziať,“ povedali sme. A o tom, že ani peňazí nemáme veľa, sme radšej mlčali, aby nás nevyhnal z poľa. Ale on nám hneď ochotne vraví:

„Ak ich nemáte do čoho vziať, vezmite si tam z tých debničiek.“ Poďakovali sme pekne a nazbierali plnú debničku, že sme ju sotva uniesli.

„Čo platíme, pán gazda?“ spýtali sme sa so strachom, keď sme už mali dosť.

Ale on sa na nás iba milo usmial a vraví:

„Čo by ste platili, však by tu aj tak zhnili!“

Museli sme ho veľmi prosiť, aby si od nás zobral aspoň škatuľku cigariet, čo som mal so sebou. A ešte aj za to nám veľmi pekne a slušne poďakoval.

Boli sme celkom nadšení, že sme stretli takého dobrého človeka, a pomaly sme sa pobrali aj s uhorkami k dedine.

Moja žena Kamila ešte stále bola očarená takými krásnymi uhorkami a takým dobrým človekom. Chcela mu ešte aspoň raz z diaľky zamávať na rozlúčku.

Ale vtom sa od dediny ozval krik. Zložil som uhorky na zem a pozoroval som, čo sa to robí.

Naraz sa narovnal aj náš dobrý človek, a keď zbadal ľudí od dediny, rýchlo vzal nohy na plecia, len sa za ním tak prášilo.

„Zlodej zlodejský, zas nám všetky uhorky pokradol!“ nariekala ženi-

ka, ktorá nevládala bežať za chlapcami. A keď zbadala nablízku iba nás, prišla sa nám vyžalovať, akí sú to ľudia zlodeji dneska na svete.

My sme uhorky znovu zložili na zem, a ženička pri nás len narieka a narieka.

Bál som sa, aby neprišla na to, že aj naše sú vlastne kradnuté, lebo chlapi nášho dobrého človeka nechytli a už sa vracali celí rozhorčení k nám.

Našťastie som zbadal, že k dedine práve ide autobus, tak som iba rýchlo žmurkol na moju ženu Kamilu, a prv než sme sa pustili do behu, povedal som ženičke:

„Babka, my sa musíme ponáhľať na autobus. To sú vaše uhorky.“

Babka sa znovu pustila do kriku, že ona naše uhorky nechce, lebo má dosť svojich. Ale my sme sa už veľmi neobzerali. Len moja žena Kamila utekala tak pomaly, že som ju stále musel čakať. A keď som sa potom obzrel, videl som, že najprv

za nami bežala s uhorkami babka a potom dvaja chlapi, čo k nej dobehli.

Autobus sa už aj pohol, a oni stále za nami bežali a kývali rukami, takže to raz vyzeralo, akoby nám hrozili, že sme im pokradli uhorky, a raz zasa ako keby chceli zastaviť autobus, aby sme si mohli zobrat tie uhorky.

Do Bratislavy sme došli celí prestrašení a iba neskôr som zbadal, prečo tak pomaly utekala moja žena Kamila.

Kým som ja zberal do debničky,

ona si naplnila uhorkami všetky vrecká, ba aj do svetrika si ich natchala. Vyzerala ako taká guľôčka, a len čo sme vystúpili z autobusu, začala si na nich pochrumkávať s takou chuťou, akoby sa bála, že jej ich niekto ešte môže prísť vziať.

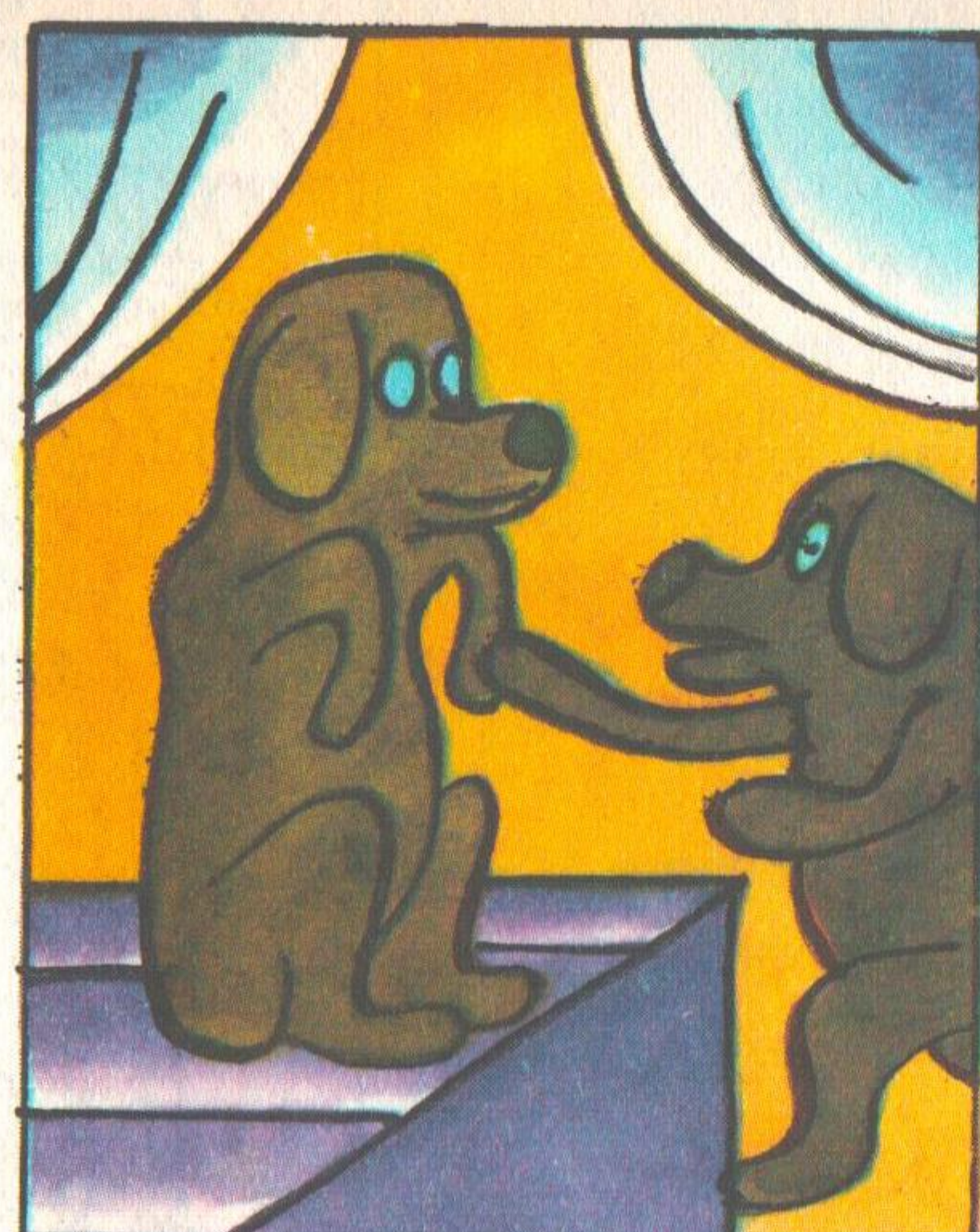
Ale za ten strach si ich azda aj zaslúžila, keď ich má tak rada.

Riki Sep z Haukáčova

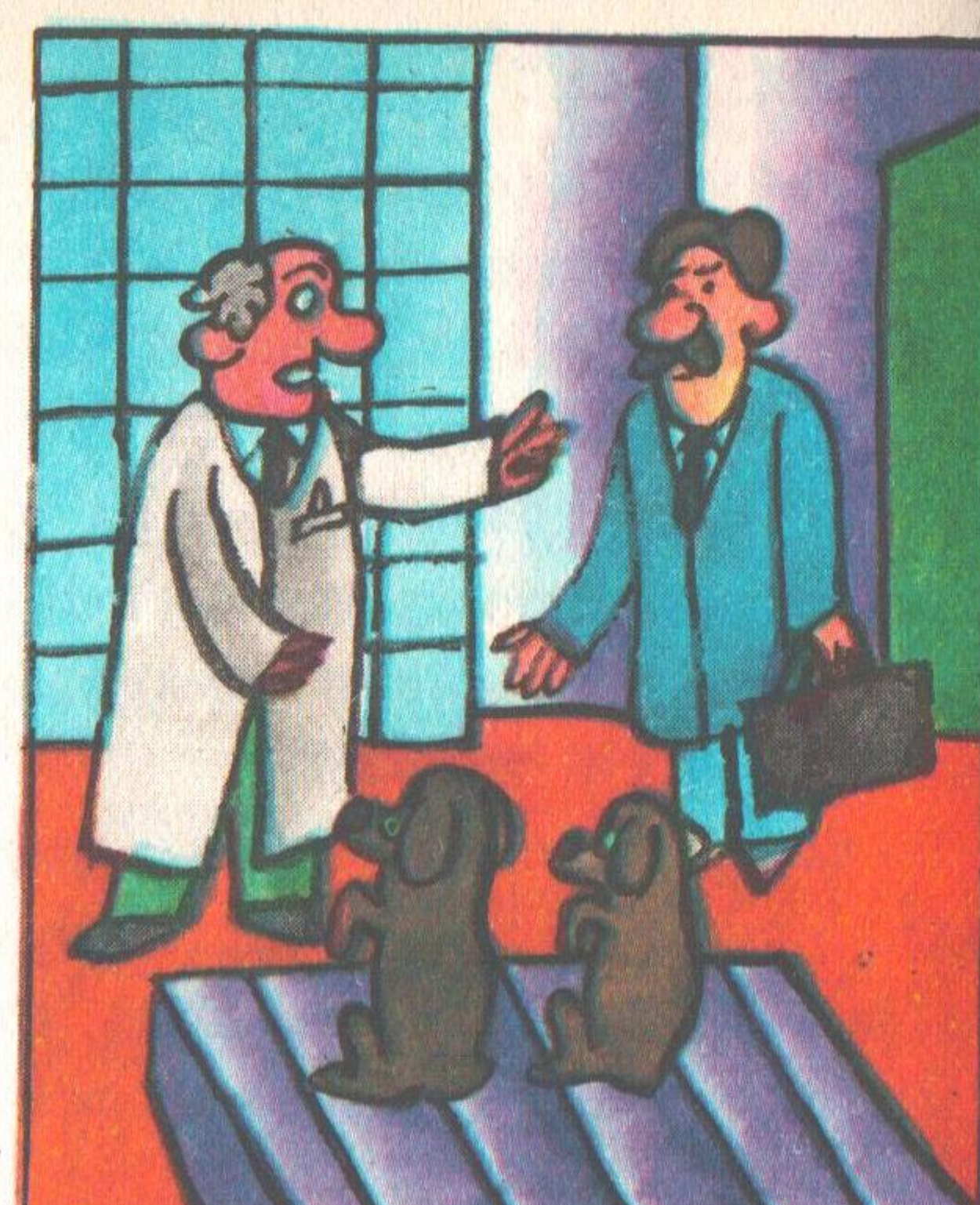
PÍŠE KRISTA BENDOVÁ
KRESLÍ ONDREJ ZIMKA

Napadlo snehu vyše kolien. Riki sa v ňom brodí a labky ho oziabajú. Ľudia nosia vianočné stromčeky a labky majú v teplých topánkach. Odrazu Riki zbadá výklad. Rôzne báby, pajáci, ale aj zvieratá si tam v teple sedia ako v kaviarni.

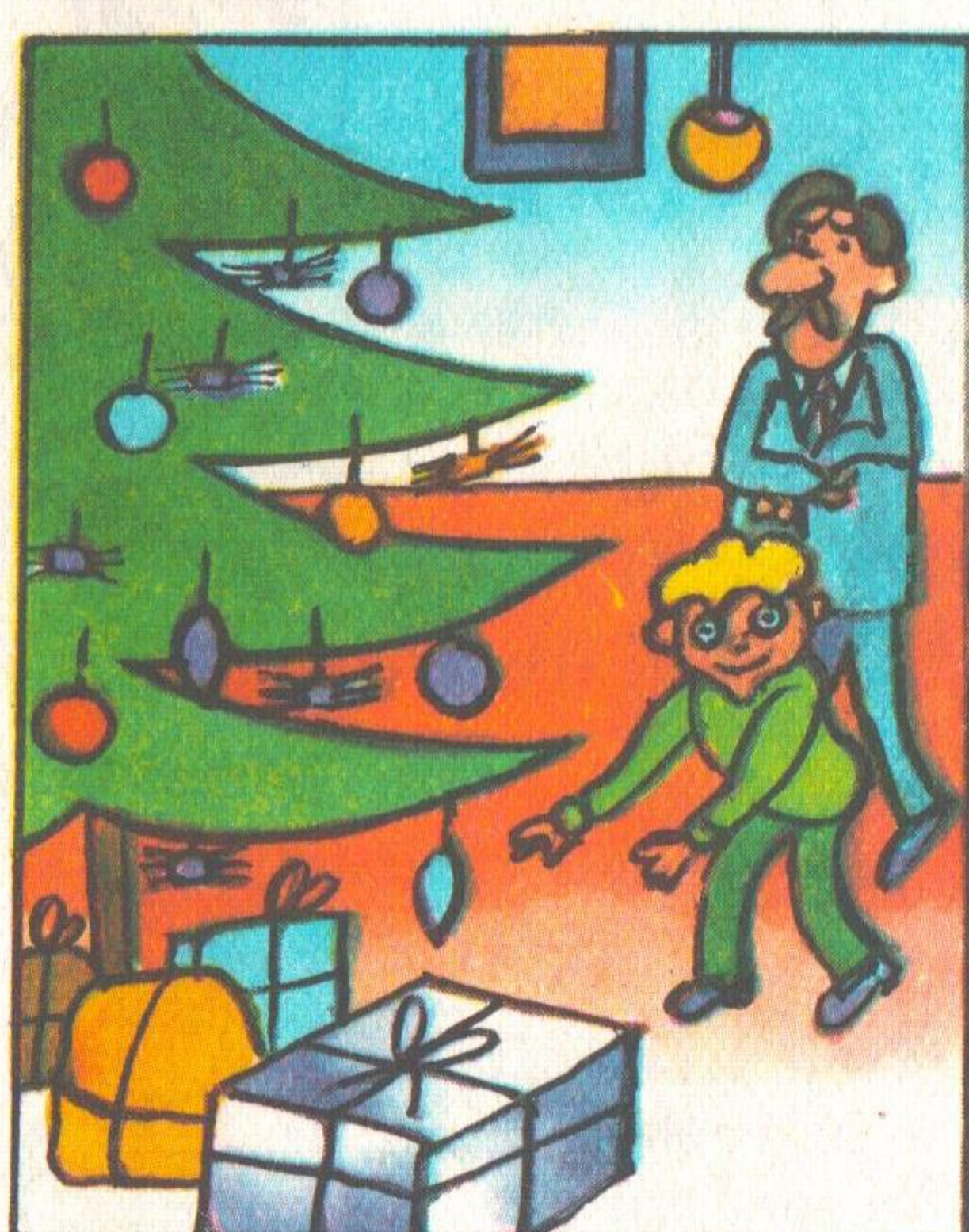
Zohrejem sa tiež! — povedal si Riki, vbehol do obchodu a sadol si vedľa psíka, ktorý bol skoro taký ako on. Oňuchal ho, zavrčal: „Bf, veď si ty umelohmotový! Nič to, počkám, kým sa mi nôžky zohrejú.“

Vtedy prišiel do hračkárstva jeden pán, poobzeral sa a ukázal predavačovi na Rikiho: „Zabaľte mi tohto, vyzerá celkom ako živý.“ Riki ani očkom nežmurkol a sedel ako ten umelohmotový, taký strach preukrutný naňho padol.

„Nech sa páči, zabalím vám ho do škatule, je to veľmi pekný a vhodný darček pre chlapčeka. Tento psík je naozaj umelecké dielo, od živého ho nikto nerozozná.“

Pod vianočným stromčekom je plno darov. Elektrické sviečky žiaria a celá rodina sa zišla, aj strýko Adalbert. „Toto je Ondříkov darček,“ vraví strýko a ukáže na najväčší balík.

Ondřík povie: „Ďakujem, strýko Adalbert!“ a v tej chvíli sa balík rozbreše, pretože Riki poznal po hlase svojho pána. Keď potom vyskočí, oslobodený od vianočného obalu, Ondřík zihkne: „Rikinko! Kde si sa mi túlal? Poď sem, ty môj najdrahocenejší vianočný darček!“

Slniečko

MESAČNÍK PRE DETI

vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: Bratislava, Klincová ul. 35/a, tel. 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom podáva a objednávky prijíma každá pošta i doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.